

Alexander Reichstein

Ihmeotuksia & Ihmemuutoksia
Curious Creatures & Changes

IHMEOTUKSIA & IHMEMUUTOKSIA

ALEXANDER REICHSTEIN

CURIOUS CREATURES & CHANGES

Salon taidemuseo Veturitalli
Salo Art Museum
Kunstin modernin taiteen museo
Kunsti Museum of Modern Art

Julkaisu
IHMEOTUKSIA & IHMEMUUTOKSIA
Publication
CURIOUS CREATURES & CHANGES

Näyttely
Salon taidemuseo Veturitalli
3.11.2007-6.1.2008
Exhibition
Salo Art Museum, Finland
3.11.2007-6.1.2008
Kuntsin modernin taiteen museo
Vaasa 2008
Kunsti Museum of Modern Art
Vaasa, Finland, 2008

Näyttelyä on tukenut
Taiteen keskuustoimikunta
The exhibition was supported by
The Arts Council of Finland

© Salon taidemuseo,
Kuntsin modernin taiteen museo
Salo Art Museum,
Kunsti Museum of Modern Art
© Marjatta Hietaniemi, Maria Laukka,
Laura Luostarinen & Anne-Maj Salin,
tekstit, texts
© Hannu Aaltonen / Kuvataiteen keskusarkisto,
Finnish Central Art Archive, Pekka Agarth, Martin
Hackenberg, Timo Kilpeläinen, Alexander Reichstein,
Sergei Roumiantsev, valokuvat, photographs

Kirjoittajat Authors
Marjatta Hietaniemi
Maria Laukka
Laura Luostarinen & Anne-Maj Salin

Toimittaja Editor
Ulla Leino / Salon taidemuseo Veturitalli
Salo Art Museum

Graafinen suunnittelu ja taitto
Graphic design and layout
Alexander Reichstein

Käännökset Translations
Andrew Lightfoot, English
Katarina Torvalds-Wiik, Svensk resumé

Valokuvat Photographs
sivu(t) page(s)
Hannu Aaltonen 88
Pekka Agarth 27-28
Martin Hackenberg 102
Timo Kilpeläinen 72-75
Sergei Roumiantsev 2, 18-19,
51-53, 71, 98, 104
Alexander Reichstein

Julkaisijat Publishers
Salon taidemuseon julkaisuja 12
ISBN 978-952-99735-6-9
ISSN 1459-739X
Kuntsin modernin taiteen
museon julkaisuja 4
Publikationer av Kuntsis museum
för modern konst 4
ISBN 978-952-5559-27-9
ISSN: 1796-7333

Kiitokset Acknowledgements
Martin Hackenberg
Vera Hlebnikova
Ekaterina Protassova
Varvara Protassova
Maria Protassova
Tiina Walldén
Eduskunnan kirjasto
Library of the Parliament of Finland
Taidekeskus Retretti
Retretti Art Centre
YLE Kirjasto-tietopalvelu
YLE Library-information service
Kotilon päiväkoti, Kotka
Kotilo nursery, Kotka

Paino Printed by
Kyriiri Oy
Helsinki 2007

*Kansikuva: Mare Nocturnum,
Timo Kilpeläisen valokuvien pohjalta.
Tämän aukeaman kuvat:
Keijukaisia, 2002.*

*Cover picture: Mare Nocturnum,
based on photos by Timo Kilpeläinen.
Pictures on these pages:
Elves, 2002.*

Sisältö Contents

Laura Luostarinen, Anne-Maj Salin Esipuhe Foreword (6)
Maria Laukka Alexander Reichstein - lahja Suomen lastenkulttuurille Alexander Reichstein - a gift to Finnish children’s culture (9)
Marjatta Hietaniemi Alexander Reichstein kuvittajana Alexander Reichstein as an illustrator (35)
Marjatta Hietaniemi Kuvituksista installaatioihin From illustrations to installations (55)
Marjatta Hietaniemi Piirteitä Alexander Reichsteinin taiteilijakuvasta Aspects of Alexander Reichstein as an artist (99)
Konstiga väsen och förvandlingskonst Svensk resumé (105)
Curriculum Vitae (109)

This publication is intended as a tool for those working with children and presents the art of Alexander Reichstein to Finns and the world. One central feature runs through his art: it is directed at children and adults who remember that they were once children.

As a Russian-Finnish artist, Alexander Reichstein encapsulates the artistic traditions of two countries. Seen from central Europe, he is an artist of the north, and the roots of his intellectual and artistic creations extend to the European traditions of myths and narration. As an artist Reichstein operates across national borders, but he also breaks down the internal divisions of art.

In the publication accompanying the Nest exhibition (pARTner project Gallery, Moscow 2007), the art critic Victor Misiano describes how the Russian tradition of narration and illustration, including the more recent Soviet tradition, is clearly present in the art of both Alexander Reichstein and certain Russian conceptual artists such as Ilya Kabakov. Reading was valued in the Soviet Union and at the same time it was a way to escape reality, which sought to choke out the individual's set of values.

The world of children's imagination and experiences simply has to be protected. Children's right to express their feelings is a precondition for growing into a fully rounded adult. Reichstein's art supports this process. It has the outward appeal to attract children and adults. Under the surface more profound levels open up to the senses. The creativity of the artist is fuelled by the understanding that the levels open up depending on the beholder's own set of experiences and age.

According to Reichstein, he broke out of the pages of a book into a three-dimensional world of figures. It all started with the creation of reliefs and sets of miniatures intended as illustrations. Detailed drawings and paintings became simpler, rounder and grew to human dimensions. With the liberation of form, Reichstein also broke free from many of the external intellectual shackles binding him. Large works lure in the child-explorer rather than the child-reader. The artist uses the magic of storytelling to bring children a multisensual, safe world of experiences.

*Laura Luostarinen
Museum Director
Salo Art Museum*

*Anne-Maj Salin
Museum Director
Kunsti Museum of Modern Art*

Julkaisu on suunniteltu työkaluksi lasten parissa toimiville ihmisille ja se esittelee suomalaisille ja maailmalle Alexander Reichsteinin taidetta. Hänen taidettaan yhdistää yksi olennainen piirre: kohderyhmänä lapset ja ne aikuiset, jotka muistavat joskus olleensa lapsia.

Venäläis-suomalaisena taiteilijana Alexander Reichstein kantaa sisällään kahden maan taideperinnettä. Keski-Euroopasta tarkasteltuna hän on Pohjoisen taiteilija, jonka tiedollisen ja taiteellisen luomistyön juuret ulottuvat myyttien ja kerronnan eurooppalaisiin traditioihin. Taiteilijana Reichstein toimii yli kansallisten rajojen, mutta hän kaataa myös taiteenalojen sisäisiä raja-aitoja.

Taidekriitikko Viktor Misiano kuvaa Nest-näyttelyjulkaisussa (pARTner project Gallery, Moskova 2007) kuinka sekä Alexander Reichsteinin että joidenkin venäläisten käsitetaiteilijoiden kuten Ilja Kabakovin taiteessa on tunnistettavasti läsnä kerronnan ja kuvittamisen venäläinen perinne mukaan luettuna uudempi neuvostoperinne. Neuvostoliitossa lukemista arvostettiin ja samalla se oli tie paeta todellisuutta, joka pyrki tukahduttamaan yksilön arvomaailman.

Lapsen mielikuvituksen ja elämyksien maailma on ainutkertaisesti varjeltavaa. Lapsen oikeus tunteiden ilmaisuun on edellytys eheään aikuisuuteen kasvamiselle. Tätä ominaisuutta tukee Reichsteinin taide. Siinä on ulkonaista viehätysvoimaa houkuttelemaan luokseen lapsia ja aikuisia. Pinnan alla avautuu aisteille vieläkin syvämietteisempiä tasoja. Taiteilijan luomisvoimaa ruokkii ymmärrys siitä, että tasot avautuvat katsojan omasta kokemusmaailmasta ja iästä käsin.

Reichsteinin mukaan hän raivasi tiensä ulos kirjan sivuilta kolmiulotteiseen hahmomaailmaan. Se sai alkunsa kuvituksiksi aiottujen reliefien ja miniatyyri-koosteiden tuottamisesta. Yksityiskohtaiset piirrookset ja maalaukset yksinkertaistuivat, pyörityivät ja kasvoivat ihmisen mittakaavaan. Muodon vapautuessa Reichstein irtaantui samalla monista ulkonaisesti häntä sitovista henkisistä kahleista. Kookkaat tilateokset viekoittelevat sisäänsä lapsi-kokijan lapsi-lukijan sijasta. Taiteilija luo lapselle sadun taikavoimalla moniaistisen, turvallisen elämysympäristön.

*Laura Luostarinen
museonjohtaja
Salon taidemuseo Veturitalli*

*Anne-Maj Salin
museonjohtaja
Kunstin modernin taiteen museo*

Monikielinen päiväkotiki Kalinka oli oikea paikka rakentaa Baabelin torni. Lapset somistivat asuntoja ja maisemia pahvilaatikoihin, joista Alexander Reichsteinin avulla rakennettiin yli neljämetrinen torni. Se tarjosi loputtomia leikkimahdollisuuksia. Helsinki, 1992.

The multilingual children's nursery Kalinka was the right place to build the Tower of Babel. The children turned cardboard boxes into rooms and scenery, and with Alexander Reichstein's help made a tower out of them over four metres high. This provided endless possibilities for play. Helsinki, 1992.

Alexander Reichstein - Alexander Reichstein - lahja Suomen lastenkulttuurille a gift to Finnish children's culture

Leikin estetiikkaa

Hyvän lapsille suunnatun monimuotoisen kuvataiteen parissa lapset (ja aikuisetkin) saavat haltuunsa palasen maailmaa, uusia ja ihmeellisiä ympäristöjä ja pieniä ihmeitä. He saavat koskea teoksiin, leikkiä ja kokeilla. He kokevat henkilökohtaista osallisuutta.

Ajoittain suomalaisessa lastenkulttuurissa on pyritty tähän, mutta siihen on päästy vain harvoin.

Ympäristön haltuunotto leikkimällä ja kokeilemalla on lapsille luontaista. Kun ympäristö ei sitä salli, tuloksena on joukko kieltoja, lapsen kannalta käsittämättömiä sääntöjä. Kieltojen, sääntöjen ja normien kuormittama ympäristö on tavallinen silloinkin, kun on kysymyksessä lapsille suunniteltu laitos, koulu, päiväkotiki tai leikkikenttä.

The aesthetics of play

Good-quality, varied art conceived for children offers both children and adults a view of the world, new and wonderful settings and small marvels. They can touch the works, play and experiment. They participate at the personal level.

From time to time this has been the aim of Finnish children's culture, but the goal has rarely been met.

It is natural for children to claim their surroundings through play and experimentation. When the surroundings do not allow this, the resulting prohibitions and rules are incomprehensible to the child. Institutions for children - schools, nurseries or playgrounds - also tend to be settings that are weighed down with prohibitions, rules and standards.

Värien taisto on leikki, jossa vallataan pinta maalamalla. Kuvassa lapset taistelevat yhdessä kirkkailla väreillä Alexander Reichsteinin mustaa vastaan. Taistelun lopputuloksena syntyy dynaamisia abstraktimaalauksia. Lastentapahtuma Vekara-Varkaus, 2007; Lasten Retretti, 2005.

The Battle of Colours is a game where you win territory by painting. The children in the picture are battling together with their bright colours against Alexander Reichstein's black. The battle results in dynamic abstract paintings. Vekara-Varkaus children's event, 2007; Retretti for Children, 2005.

Lapsen kehityksen kannalta tätä suotuisampia toimintaympäristöjä syntyi jo toisen maailmansodan jälkeen ensin terapeuttiin tarkoituksiin ja vastapainoksi suurkaupunkien slummeille. Legendaariseksi muodostui lady Allen of Hurtwoodin organisoima seikkailuleikkipaikkatoiminta Lontoossa. Elävä vesi, tuli ja kasvullisuus olivat näiden valvottujen, toiminnallisten leikkipaikkojen valtteja. Mallia lady Allen oli hakenut Kööpenhaminasta, Emdrupin leikkipaikalta.

Lupa rakentaa ja luoda itse omaa ympäristöään tuli näiden myötä leikkipaikkojen suunnitteluun kokeilujen muodossa. Taiteellisista tavoitteista ei tässä yhteydessä juuri puhuttu, mutta valokuvat lasten keitaista kaupunkierämaassa vetoavat myös esteettisyydellään. Niistä saatiin hyviä ideoita taidekasvatukseen monissa maissa.

Ensimmäiset kokeilut leikkiympäristön rikastuttamiseksi 1960-luvun Suomessa tapahtuivat tyhjiillä tonteilla ja tilapäisillä joutomailla. Kaj Franck ja hänen oppilaansa Taideteollisesta oppilaitoksesta toteuttivat joitakin idearikkaita lastentapahtumia Helsingin puistoissa ja rannoilla. Vuosikymmenen lopussa syntyi Kallioon ja Eiraan joitakin lyhytikäisiä rakennusleikkipaikkoja, joissa lapset saivat kokea oman suunnittelemisen ja rakentamisen riemua. Turkuun perustettiin vuonna 1982 kunnallinen lasten seikkailupuisto.

Kokeilujen yhteydessä ymmärrettiin, että lasten leikkipaikkatoimintaan tulisi osoittaa enemmän julkista tukea ja voimavaroja. Aktiivinen leikkipaikka olisi vaatinut aktiivisia ohjaajia. Useimmiten kokei-

Settings that lend themselves better to a child's development began to appear after the Second World War, at first for therapeutic purposes and as an antidote to the slums of big cities. The adventure playground organized in London by Lady Allen of Hurtwood became legendary. Running water, fire and vitality were the big attractions of these supervised and active play areas. Lady Allen took her inspiration from a playground in Emdrup in Copenhagen.

The way in which these areas allowed children to construct and create their own surroundings was then tried out in playground design. Little reference was made to artistic objectives at the time, but the photographs of children's oases in a concrete jungle also have an aesthetic quality. They were a rich source of ideas for art education in many countries.

The first experiments to enrich the playing environment in Finland were in the 1960s in empty spaces or on temporary wasteland. Kaj Franck and his students from the Institute of Industrial Art organized some imaginative events for children in the parks and on the shores of Helsinki. At the end of the decade there were some short-lived construction play parks in Kallio and Eira, where children experienced the thrill of designing and building themselves. A municipal adventure playground was built in Turku in 1982.

With these experiments, the realization dawned that more public support and resources should be provided for children's play park activities. Active play areas would have needed active supervisors. Experimental projects were generally considered too utopian, and often they were.

lutoiminta leimattiin liian utopistiseksi, ja usein se sitä olikin.

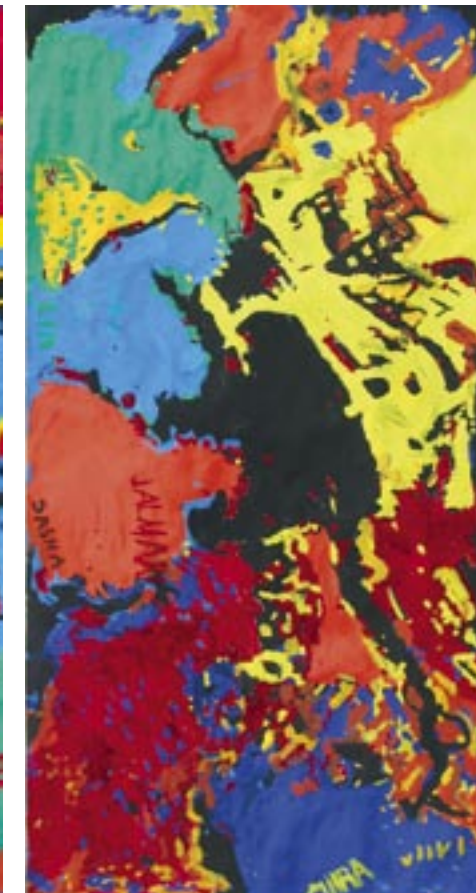
Kasvatuksen muuttuvassa ilmapiirissä kokeilut olivat kuitenkin herättäneet kiinnostuksen leikin esteetiikkaan ja lapsille tarjottavaan taiteeseen. Taidekasvatuksen ymmärrettiin olevan jo paljon laajempi asia kuin koulujen lukujärjestyksiin puristettu kuvataideopetus. Leikkiympäristöjen viihtyisyys olisi osa sitä.

Museo ja lapsikävijä

1960-luvun lopulla alkoivat museotkin järjestää lapsille tarkoitettua toimintaa. Siirtyminen sallivampaan, toiminnalliseen ympäristöön on monessa museossa ollut kivuloinen, monia vastaväitteitä synnyttänyt prosessi. Opastuksiin kytketty toiminnallisuus ja keskustelut lasten kanssa, työpajoista puhumattakaan, vaativat museolta paljon enemmän kuin hiljaiseksi komennetun lapsiryhmän opastus. Yleisesti voi sanoa, että kokeiluja museoissa tehtiin, mutta niistä myös luovuttiin helposti. Interaktiivisia projekteja torjuttiin monesta syystä: henkilökuntaa oli vähän; toimintatiloja ei ollut riittävästi. Myös museon turvallisuustekijät nousivat esiin.

Samoihin esteisiin kariutuivat monet taidekasvatusteprojektit vielä 1990-luvun alussa. Menoon ja meteliin ei kaikuvissa museotiloissa ollut totuttu. Ajatus museosta hiljaisuuden tyssijana oli edelleen monille rakas. Lasten käyttäytymistä ja kohtaamista museoissa suorastaan pelättiin.

Kun kuitenkin aktivoivat opastukset ja etenkin päiväkodeille ja kouluille suunnattu lasten työpaja-

In a changing educational atmosphere, however, the experiments had awoken interest in the aesthetics of play and in the art offered to children. It was understood that art education is much broader than the visual arts teaching squeezed into schools' timetables. The amenity of playing environments was to be part of that.

Museums and young visitors

At the end of the 1960s museums also started to organize activities for children. For many museums, the transition to a more permissive, active environment was a painful process that did not go unopposed. Guided activities and children's discussion groups, not to mention workshops, meant that museums had to do much more than just show round groups of children instructed to be quiet. Generally speaking, museums did introduce experiments, but they also gave them up easily. Interactive projects were rejected for a variety of reasons: too few staff; inadequate facilities. Safety considerations were also raised.

Many art education projects came up against similar snags even in the early 1990s. People were not used to having hurly-burly in echoing exhibition halls. Many were still attached to the idea of museums as a haven of peace and quiet and were actually afraid of contact with children and how they would behave.

But when active guided tours and special children's workshops for nurseries and schools, which were held here and there, were a hit with children, the tide gradually began to turn. The large network of out-of-school art classes influenced opinions even in the school system. Museum visits, art camps and workshops began to be a viable alternative to outings to sweet factories or fun parks. And nurseries were already enthusiastic supporters.

toiminta, siellä missä sitä satunnaisesti tarjottiin, saivat lasten jakamattoman suosion osakseen, suunta alkoi vähitellen muuttua. Koulun ulkopuolelle syntynyt laaja kuvataidekouluverkosto muokkasi mielipiteitä peruskoulussakin. Lasten ylistämät museokäynnit ja taideleirikoulut työpajoineen alkoivat olla varteenotettava vaihtoehto karkkitehtaisiin tai huvipuistoihin suuntautuville retkille. Ja päiväkodit olivat jo valmiiksi innostuneita.

Alexander Reichsteinin suunnittelemia installaatioita Tampereen taidemuseon Muumilaaksossa, 2006.

Arvostelijat ymmällään

Lapsille suunnatut taideteokset ja interaktiiviset taidetapahtumat eivät yleensä ole saaneet osakseen arviointia julkisuudessa. Ne ohitetaan tai kuitataan alentuvalla myönteisellä maininnalla, kuten "Mukeloilla oli mukavaa museossa". Toimittajilta ja taidekriitikoilta tuntuu puuttuvan käsitteistö, jolla lastenkulttuuria voisi arvioida. Toiminnallisuus, lapsenläheisyys, kertova sisältö, tavoitteet ja niiden toteutuminen samoin kuin monet muut keskeiset seikat jäävät arvostelematta tai jokusen hämmentyneen kommentin varaan.

"Pesuveiden mukana" menevät teosten esteettiset ominaisuudetkin. Silloin kun estetiikka yhdistyy lapsentajuisuuteen ja toiminnallisuuteen, kriitikko ottaa etäisyyttä. On kuin lapsille tarjotussa taiteessa esiintyvä modernismi, dada, naivismi, primitivismi ja surrealismi sopisivat arvosteltaviksi vain silloin kun niiden kohteena on aikuisyleisö. Kysymys on kuitenkin sadan vuoden aikana kehittyneestä rikkaasta vuoro-vaikutuksesta aikuisten ja lasten taiteen välillä.

Arvostelun ja arvioinnin puute mediassa sisältää asenteellisuutta ja arvostuksen puutetta. Ikävä kyllä se usein johtaa taiteilijoiden ja toimijoiden luopumiseen innokkaasti alkaneesta työskentelystä lasten ja lastenkulttuurin parissa.

Lapsille suunnatun taiteen arvioinnissa on huomioitava lasten taholta tuleva vastaanotto, seurattava lapsiyleisön reaktioita ja muuta palautetta. Muuten on mahdollista pitkällekin soveltaa taidekriittikin yleistä käsitteistöä. Lastenkirjallisuuden ja lastente-

Critics at a loss

Generally, reviews of works of art for children and interactive art events have been thin on the ground. They are passed over or described in patronizingly positive terms, such as "the kids had fun at the museum". Journalists and art critics seem to lack the concepts to evaluate children's culture. Activity, child-friendliness, narrative content, objectives and how well they are achieved and many other key aspects are not evaluated or are dismissed with a few embarrassed comments.

Installations designed by Alexander Reichstein at Moomin Valley, Tampere Art Museum, 2006.

atterin arvioinnin alueella näihin tavoitteisiin usein päästäänkin. Lapsille suunnatun kuvataiteen kentässä taas esiintyy harvemmin paneutuvaa kriittistä arviointia.

The aesthetic qualities of works are also “thrown out with the bathwater”. When aesthetics are combined with a child’s understanding and activeness, critics remain aloof. It is as if the modernism, dadaism, naivism, primitivism and surrealism found in children’s art only deserve to be reviewed when directed at an adult audience. However, there has been a rich interaction between adult and child art for a hundred years.

The lack of reviews and criticism in the media constitute prejudice and a lack of appreciation. Sadly this often leads artists and others who began to work enthusiastically with children and children’s culture to give up.

When evaluating art designed for children, the reception that children give it, the reactions of a child audience and other feedback should also be monitored. Otherwise the usual concepts of art criticism can largely be applied. Within criticism of children’s literature and theatre these objectives are in fact often met, but when it comes to visual art for children, attentive critical appraisal is rare.

Critics suffer from a short-lived approach. They may have an active interest in children’s culture

Arvostelijoita vaivaa “lyhytikäisyys”. Heillä voi olla elävää kiinnostusta lastenkulttuuriin omien lasten ollessa pieniä, mutta muutamassa vuodessa siirtyään takaisin aikuisten reviiereille. Pitkän linjan kriitikoita lastenkulttuuriasioissa tapaa harvoin.

1990-luvun alussa elettiin Suomessa lastenkulttuurin edistämisen suhteen vielä monien ennakkoluulojen viidakossa. Orastavien yritysten ja erehdysten kanssa kamppailevien lastenkulttuurihankkeiden oli oltava jatkuvissa puolustusasemissa. Vastustusta lapsen elämänpiirin rikastuttamiseen taidekasvatuksen kautta tuli monelta taholta. Kunnat olivat huolissaan uusista velvoitteista lamavuosien koittaessa. Taiteilijat pelkäsivät oman leipänsä kaventumista ja hyvien näyttelytilojen luovuttamista lasten käyttöön. Koulut eivät halunneet uusia tehtäviä entisten lisäksi. Ja aina oli joukko vanhempia, joiden mielestä lapsille sai kelvata sama kuri ja samat eväät kuin edellisille sukupolvillekin.

Mutta feministivaikuttaja ja pedagogi Ellen Keyn sata vuotta sitten toiveikkaasti nimeämän “lapsen vuosisadan” päättyessä tuli kuin tulikin uudelleen arvioinnin paikka. Vuosi 2001 nosti kiinnostavia lastenkulttuurihankkeita pintaan. Ministeri Suvi Lindénin aloitteesta syntyi lastenkulttuurikeskusten verkosto, johon sitoutumalla kunnat saivat anoa valtiolta ns. Taikalamppu-rahaa toiminnan tukemiseksi.

Tästä on alkanut lastenkulttuurin buumi, josta osalliseksi tuli myös vuonna 1990 Suomeen tuntemattomana muuttanut venäläinen taiteilija Alexander Reichstein.

when their own children are small, but within a few years they return to the adult sphere. It is rare to find seasoned critics dealing with children’s culture.

In Finland in the early 1990s the promotion of children’s culture was still mired in prejudice. Many budding culture projects for children struggled through trial and error and constantly had to be on the defensive. Opposition to the enrichment of children’s surroundings through art education came from many quarters. As the recession took hold, municipalities fretted about taking on new obligations. Artists feared a drop in income and the loss of good galleries to children. Schools did not want to pile on yet more tasks. And there were always parents who thought that children should make do with the same discipline and upbringing as previous generations.

But as the “century of the child” hopefully proclaimed by the feminist and educationalist Ellen Key 100 years ago came to a close, it was indeed time for a re-appraisal. Interesting children’s culture projects emerged in 2001. A network of children’s cultural centres was set up on the initiative of Minister Suvi Lindén. Municipalities that committed to the network could apply for “Magic Lantern” government funding to support their activities.

The Russian artist Alexander Reichstein, who was unknown when he moved to Finland in 1990, stepped into this nascent boom in children’s culture.

Lasten omakuvia lintuina. Kuvassa venäläisten ja suomalaisten lasten töitä. Ohjaaja Alexander Reichstein. Stoa, 1992.

Children’s self-portraits as birds. Picture shows works by Russian and Finnish children. Directed by Alexander Reichstein. Stoa, 1992.

Mies toiselta tähdeltä

Alexander Reichstein syntyi 1957 Moskovassa juutalais-venäläiseen perheeseen, jossa perheenjäsenten akateeminen ura oli itsestäänselvyys. Isä oli saksan kielen tutkija, äiti opettaja ja kääntäjä.

Alexanderin lapsuuden ajan Neuvostoliitossa nelihenkiselle perheelle ja mukana seuranneelle isoäidille ei löytynyt asunnoksi kuin 12 neliömetrin huone moskovalaisesta kommuunista. Reichstein muistaa lapsuudestaan, miten hänen palikkalinnansa sortuivat aina kun huoneen ovi avattiin.

Molempien vanhempien tehdessä väitöskirjaansa asumistilanne kävi kestäättömäksi, ja 4-vuotias Sasha sai viettää vuoden maaseudulla pienten lasten hoitokodissa, jossa hän ei laisinkaan viihtynyt. Lapsuuden ongelmia lisäsi myös huono terveys, joka pakkotti useaan kertaan oleskeluun sairaalassa.

A man from another planet

Alexander Reichstein was born in Moscow in 1957 to a Russian-Jewish family where an academic career was taken for granted. His father was a researcher of German and his mother a teacher and translator.

In the Soviet Union of Alexander's childhood the only home that the family of four and his grandmother could get was a room of 12 square metres in a Moscow commune. Reichstein remembers of his childhood that his building brick castle collapsed every time the door to the room was opened.

With both parents working on their doctoral theses, the living conditions became unbearable and the four-year-old Sasha spent a year in a home for young children in the country, which he did not like at all. His childhood problems were compounded by poor health, forcing him to make several stays in hospital.

Mutta ajat muuttuivat. Isän ja äidin valmistuttua tohtoreiksi perhe sai ostaa Moskovasta hyvän asunon uusista kortteleista, jotka oli rakennettu kirjailijoita ja kääntäjiä varten. Alexander kävi saksalaispainotteista koulua. Koulumatka sujui raitiovaunulla pitkin Leningradski prospektia, moskovalaista valtakatua.

Uranvalinnassa Reichstein teki täydellisen poikkeuksen odotetusta. Vaikka hänen monipuolinen kielitaitonsa ja muu kyvykkyytensä olivat yhtä hyviä kuin muun perheen, hän halusi taiteilijaksi. Vain heikkoina hetkinään, kun taideakatemia ovet eivät heti auenneet, Reichstein sattoi ajatella ryhtyvänsä yliopisto-opintoihin, mutta se ajatus oli hänen helppo hylätä.

Päästyään Moskovan polygraafiseen korkeakouluun hän löysi kuitenkin tiensä kirjojen pariin. Opiskeluun liittyi kaikki mikä koski kirjojen tekemistä, myös kustannusalan taloussuunnittelua. Nuori Reichstein halusi ryhtyä kirjojen kuvittajaksi. Lastenkirjallisuus alkoi houkutella, vuosi vuodelta enemmän.

Suuren muutoksen kirjankuvittajan ajattelussa sai aikaan Varja-tyttären syntymä. Lapsi aktivoi hänen oman lapsuutensa muistikuvat sekä lastenkulttuurin yleensä kaikessa laajuudessaan ja kiinnostavuudessaan, jonka seurauksena Varjan syntymäpäiviä varten rakennettiin kodissa suurenmoiset lavastukset ja näytökset. Mutta Reichsteinin yltyvä harrastus odotti laajempaa yleisöä.

Vuonna 1990 Alexander Reichstein muutti Helsinkiin vaimonsa Ekaterina Protassovan eli Katjan ja tyttärensä Varjan kanssa. Sysäyksen Suomeen muut-

But times changed. When his parents received their doctorates the family bought a nice apartment in Moscow in a new development built for writers and translators. Alexander went to a school specializing in German. He went to school by tram along Leningradski Prospekt, the main thoroughfare in Moscow.

Reichstein's choice of career was completely unexpected. Although multilingual and his family's equal in his other skills, he wanted to be an artist. Only in his weaker moments, when the doors to the art college did not open immediately, did Reichstein consider university studies, but he quickly put such thoughts behind him. His interest in books led him to study graphic design at the Moscow Polygraphical Institute. His studies covered everything related to producing books, including economic planning for publishers. The young Reichstein wanted to become a book illustrator. Year by year, children's literature began to attract him more.

Alexander tyttärensä Varjan ja vaimonsa Katjan kanssa. Moskova 1984, 1987.

Alexander with his daughter Varya and wife Katya. Moscow 1984, 1987.

Alexander eli Sasha isänsä, äitinsä ja sisarensa kanssa. Moskova 1957, 1959, 1961.

Alexander (Sasha) with his father, mother and sister. Moscow 1957, 1959, 1961.

Hugo von Hofmannsthal,
Izbrannoe
(*valitut teokset/selected works*).
Moskova/Moscow,
1995.

Juri Dmitriev,
Trinadcat' chernyh koshek
(*kolmetoista mustaa kissaa/*
Thirteen Black Cats).
Moskova/Moscow,
1988.

Alfred de Vigny, *Izbrannoe*
(*valitut teokset/selected works*).
Moskova/Moscow,
1987.

Lion Feuchtwanger,
Bezobraznaja gercoginja
(*ruma herittuatar; alkuperäisteos*
Die hässliche Herzogin/
The Ugly Duchess; original work
Die hässliche Herzogin).
Moskova/Moscow,
1984.

Gaida Lagsdyn,
Poslushnyj zajchonok
(*kiltti pupu/Kind Bunny*).
Moskova/Moscow,
1988.

The birth of his daughter Varya brought about a big change in his thinking on book illustration. The child activated memories of his own childhood and children's culture in all its breadth and fascination. As a result, grand stage sets and plays were put on at home when it was Varya's birthday. But Reichstein's burgeoning hobby begged a wider audience. In 1990 Alexander Reichstein moved to Helsinki with his wife Ekaterina Protassova (Katya) and his

Kriisi ja muutos

Alku Suomessa ei ollut helppo. Kuvittajana Neuvostoliitossa jo uraa tehnyt Reichstein ei saanut töitä suomalaisilta kustantajilta. Ilmeisesti kustantajat vierastivat hänen tyyliään eikä sopimuksia syntynyt. Lamavuosillakin oli osuutta asiaan, lastenkirjatuotanto oli joitakin vuosia varovaisempaa ja vähäisempää. Reichstein koki syvää turhautumista, eikä sanojensa mukaan tiennyt "miksi nousisi aamuisin vuo-

Melody Carlson, *Tupsu.*
Sisters, Oregon, 1997.

teesta". Vain vähitellen tuli pieniä kuvitustehtäviä kustantamo Lasten Keskuksesta.

Muutos taiteellisessa suuntautumisessa tapahtui Reichsteinin hakeutuessa töihin Helsingissä toimivaan suomalais-venäläiseen päiväkotikieliseen Kalinkaan, jossa hänen vaimonsa teki tutkimusta lasten kielellisestä kehityksestä monikielisessä ympäristössä. Kirjan-

Jane Goodall,
The Eagle and the Wren
(*kotka ja peukaloinen*).
New York - London, 2000.

daughter Varya. It was Katya's work as a language researcher that prompted the move to Finland, where the Moscow-trained artist could have been from another planet. Having been a graphic artist used to long illustration projects and a regular income, he was now a foreigner looking for work.

Brigitte Frey Moret,
Bärenweihnacht
(*Karhujoulu/*
The Bear's Christmas).
Zürich, 1998.

Crisis and change

Life in Finland did not get off to an easy start. Reichstein had already had a career in the Soviet Union as an illustrator, but could not find work from Finnish publishers. They were evidently apprehensive about his style and no deals were struck. The recession also played a part: for some years children's book production was downsized and more cautious

Kalinka, where his wife was researching children's linguistic development in a multilingual environment. Rather than book illustrations Reichstein started to produce large three-dimensional works together with children. Reichstein's sculptural talents then came to the fore as did the experiments in materials that characterized his later production.

All nurseries get children to make things from readily available cheap or recycled materials, but Alexan-

der Reichstein gave this a new twist, taking projects to a new scale. In his hands even tried and tested ideas turned into grandiose projects that lots of children could work and play on for weeks or months.

der Reichstein gave this a new twist, taking projects to a new scale. In his hands even tried and tested ideas turned into grandiose projects that lots of children could work and play on for weeks or months. Apulaisenaan moskovalainen taiteilija Vera Hlebnikova Alexander Reichstein saattoi viedä mittavia projekteja viimeistelyyn lopputulokseen muualla kuin päiväkotiympäristössä. Niissä usein apuna on ollut Varja-tytär, sittemmin Suomessa syntynyt toinenkin tytär, Maria. Esimerkiksi Hyvinkään lasten ja nuorten taidekeskuksen tuottama, Elisse Heinimaan ideasta kehitelty näyttely *Päivä prinsessana!* toteutui suurisuuntaisesti satulinnoineen ja pukeutumisleikkeineen. Tällaista panostusta, kestävyyttä, kauneutta ja käytännöllisyyttä ei ollut totuttu Suomessa näkemään lapsille valmistetuissa näyttelyissä, joissa taideteokset ovat usein hetkellisiä ja hajoavat kovassa käytössä.

Reichsteinin perinpohjainen tapa työskennellä aiheutti aluksi suomalaisissa kollegoissa ja hänen oppilaisiaan ristiriitaisia tunteita. Vähitellen se alkoi saavuttaa myönteistä ja aktivoivaa vaikutusta esimerkiksi taidekasvatuksen opiskelijoissa. Vaikutus

Ihmemuutoksia lempihahmoiksi. Kuvissa tiikeri, Batman, lumiukko, prinsessa, tipu. Päiväkoti Kalinka, 1994.

Curious changes into favourite characters. Pictures show a tiger, Batman, a snowman, a princess, a chicken. Kalinka nursery, 1994.

works were produced. Reichstein was deeply frustrated and, as he put it, "didn't know why he got out of bed in the morning". Gradually small illustration jobs came in from the publisher Lasten Keskus.

Reichstein's art took a new turn when he went to work at a Finnish-Russian nursery in Helsinki called

der Reichstein gave this a new twist, taking projects to a new scale. In his hands even tried and tested ideas turned into grandiose projects that lots of children could work and play on for weeks or months.

Alexander Reichstein, assisted by Moscow artist Vera Hlebnikova, sometimes completed large-scale projects

Lasten tekemä jättiläinen. Kalinka, 1996.

Giant made by children. Kalinka, 1996.

laajeni molemminpuoliseksi. Reichstein opetti pitkäjänteistä suunnittelua ja hienosti viimeisteltyä toteutusta, lapset ja opiskelijat vuorostaan hänelle huoletonna iloa ja rentoutta.

Voipaalan aika

Alexander Reichstein saapui Voipaalan lastenkulttuurikeskukseen Valkeakosken Sääksmäelle pian Suomeen muutettuaan. Sitä ennen Taidesalonki Bellartessa Helsingissä oli esillä Reichsteinin pienimuotoisia kollaaseja ja reliefejä. Toiset niistä olivat herttaisia satukuvia, toiset esittivät synkkiä tapahtumia poikien leirillä kertomien kauhutarinoiden pohjalta. Teoksista välittyi suora yhteys aitoon lasten ajatusmaailmaan. Näyttely pyydettiin välittömästi Voipaalaan.

Sääksmäen Voipaala, vanha kartano barokkipuistoi-
neen on ympäristönä lasten paratiisi. Paratiisi se oli myös taiteilijalle, jonka pää tulvi ideoita lapsille tarjottavista taideteoksista ja tapahtumista. 1990-luvun näyttelyt *Ihanaa kauhua*, *Elämää roskasta* ja *Romukaupunki* levittäytyivät rakennusten kellareihin ja jatkuivat pihoilla seikkailuleikkipaikkoina, joissa päivittäin vierailevat lapsiryhmät voivat jatkaa leikkiä ja rakentamista siitä, mihin edelliset kävijät olivat ne haikein mielin jättäneet. Käytöstä poistetuista huonekaluista ja muusta romusta syntyi koko ajan uutta ihmeellistä infrastruktuuria kartanon pihoille.

Taiteilijana Reichsteinin vahvuus oli näissä näyttelyissään kohdata lapset aitoina, nauttia heidän toiminnastaan ja saada uusia ajatuksia, jotka rikastuttivat seuraavia projekteja.

outside of the nursery environment. He often had help from his daughter Varya and his second daughter Maria, who was born in Finland. For example, *Princess for One Day!* was an ambitious exhibition by the Hyvinkää Art Centre for Children and Young People based on an idea by Elisse Heinimaa, with fairytale castles and dressing-up games. Such dedication, sturdiness, beau-

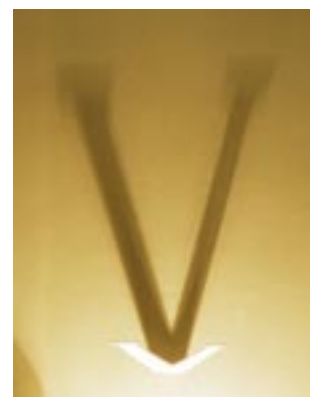
Viidentoista vuoden yhteistyön aikana syntyi useita näyttelyprojekteja, joissa Reichstein yhdisti taitojaan muiden taiteilijoiden kanssa. Monet näyttelyt lähtivät kiertämään muille paikkakunnille museoihin ja lastenkulttuurikeskuksiin ulkomaita myöten. Osa kiertää edelleen.

Reichsteinin ja Mikko Perkoilan yhteistyönä toteuttama *Soittorasja*, soiva näyttely, houkutteli lapsia kokeilemiseen ja musiikin tekoon hyvän huumorin varjolla. Kun kaapin aukaisi, oveen kiinnitetty haitari parahti, metalliromusta koottu hirviö kilisi ja helisi. Rummut, torvet ja ksylofonit soivat. Näyttely koottiin ensin Hyvinkään lasten ja nuorten taidekeskukseen.

Veronica Leon kanssa Voipaalassa syntynyt näytelmä *Ihmeellinen puutarha* vaati joen, käärmeen ja krokotiilin sekä hedelmäpuun elävine undulaatteineen. Lapset ylittivät "vaarallista" jokea, kiipeilivät räsymatoista ommellulla kukkulalla ja sirkuttelivat kilpaa undulaattien kanssa.

ty and practicality were not the norm in children's shows in Finland, where art works are often temporary and fall apart if handled roughly.

At first Reichstein's meticulousness provoked mixed feelings among his Finnish colleagues and students. By and by the reactions became positive and encouraging, for example from art education students. An interactive process then developed. Reichstein taught long-term planning and careful execution, with the children and students teaching him a lively, relaxed approach.

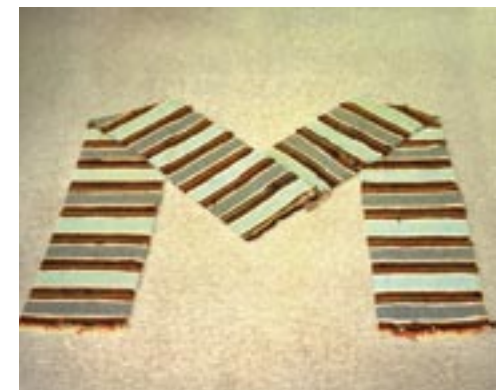

Poroja ja hevosia oli Vera Hlebnikovan kanssa järjestetty näyttely vanhoista lasten koulupiirustuksista Venäjänmaalta. Isompi *Siperia*-näyttely autenttisesta aineistosta jurttineen ja vainajanukkeineen syntyi yhteistyössä nenetsitaiteilija Anastasia Lapsuin kanssa.

Voipaalan lastenkulttuurikeskuksen tilaama *Rapolan linnavuori* oli huoneenkokoinen Sääksmäen muinaismaiseman "pienoismalli". Sen tarkoitus oli havainnollistaa lapsille Voipaalan kartanon vieressä sijaitsevaa rautakautista linnavuorta. Linnavuoresta tehtiin pehmeä kiipeilyveistos. Sen laella sijaitseva harjuhautasyväne eli suppa muodosti mukavan kuopan, johon voi kätkeytyä. Teos noudatti tarkkaan linnavuoren maaston muotoja. Asiantuntijana oli käytetty muinaismaiseman tutkija Sirkka-Liisa Seppälää. Jousta-vaan pintakankaaseen oli maalattu metsät ja Vanajaveden rannat. Apuna työssä oli Vera Hlebnikova.

Reviiri kasvaa

Voipaalan lastenkulttuurikeskus toimi siis pitkään Alexander Reichsteinin kokeilukenttänä ja estradina, josta käsin hänen maineensa on levinnyt ja näytte-

The Voipaala period

Alexander Reichstein came to the Voipaala Youth Art Centre in Sääksmäki soon after moving to Finland. Before that small collages and reliefs by Alexander Reichstein were displayed at the Bellarte art salon in Helsinki. Some of them were enchanting fairytale images, others depicted sinister goings-on based on horror stories told by boys at a camp. The works gave a direct insight into what children really think. Voipaala immediately put in a request for the display.

Kirjainten maa toteutettiin Voipaalaan Kirjaimilla koreasti -näyttelyn yhteydessä. Alexander Reichstein ohjasi ryhmää, joka muodostui Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoista. Tavoitteena oli keksiä suomalaiset aakkoset, joissa kirjainten muoto ja merkitys kulkisivat käsi kädessä. Voipaalan lastenkulttuurikeskus, 1992.

Letter Land was staged at Voipaala in connection with the exhibition Beautiful Lettering. Alexander Reichstein directed a group of students of The University of Art and Design Helsinki. The aim was to come up with a Finnish alphabet where the shape and meaning of the letters would go hand in hand. Voipaala Youth Art Centre, 1992.

Pehmeä linnavuori.
Voipaalan lastenkulttuurikeskus, 2002.

Soft model of Rapola hill.
Voipaala Youth Art Centre, 2002.

Paratiisihuone
Ihmeellinen puutarha -näyttelyssä.
Voipaalan lastenkulttuurikeskus, 2001.

Paradise room
at the Fantastic Garden exhibition.
Voipaala Youth Art Centre, 2001.

lyt lähteneet maailmalle. Ennen pitkää Reichsteinin näyttelyistä kiinnostuivat monet muutkin tuottajina toimivat tahot, kuten museot, kirjastot ja kulttuurikeskukset, joilla on alituisena pulmana löytää lapsi-yleisölle sopivia teoksia.

Vaasalainen Tikanojan taidekoti on tilannut Reichsteinilta useita näyttelyteoksia. Siellä syntyivät *Poistettu-Avskriften* ja *Höyhensaari*, joka toi teki jälleen 1998 Topeliuksen juhlavuoden mitalin sekä keijukaishahmoja taidekodin pihapuistoon. Pysyvänä

Voipaala is an old manor house with a baroque park, and the setting is a children's paradise. It was also a paradise for an artist with a head brimming with ideas for art works and activities for children. The displays in the 1990s - *Sweet Horror*, *Life from Trash* and *Junk Town* - spread to the cellars of the buildings and continued into the grounds, as adventure play areas where the groups of children that came daily could continue playing and building where the previous visitors had reluctantly left off. Disused furniture and other junk provided a continuous supply of fascinating infrastructure in the manor grounds.

In these exhibitions, Reichstein's strength as an artist was his genuine approach to children, enjoying their activities and getting new ideas to put into upcoming projects.

Over a 15-year period there were several display projects, where Reichstein combined his skills with other artists. Many displays travelled to museums and children's culture centres in other places, also abroad. Some are still going on.

Musical Clockwork, an audio-art exhibition by Reichstein and Mikko Perkoila, used humour to tempt children into experimenting and playing music. When the cupboard door was opened, an accordion wheezed and a scrap metal monster clinked and jingled. Drums, horns and xylophones played. The display was first seen at the Hyvinkää Art Centre for Children and Young People.

The *Fantastic Garden* exhibition at Voipaala together with Veronica Leo required a river, a snake, a crocodile and a fruit tree with live budgies. Children

Lasten oma lukusali.
Kajaanin taidemuseo, 2002.

Children's own reading room.
Kajaani Art Museum, 2002.

crossed the "dangerous" river, climbed a rug-covered slope and tried to out-chirp the budgies.

Reindeer and Horses was an exhibition of old children's school drawings from Russia together with Vera Hlebnikova. A major *Siberia* exhibition with authentic yurts and dolls of the deceased was staged jointly with the Nenets artist Anastasia Lapsui.

Rapola Hill, commissioned by the Voipaala Youth Art Centre, was a room-size "scale model" of the Sääksmäki heritage landscape. The idea was to give

children an impression of the iron-age fortress hill next to Voipaala manor. The hill was a soft climbing sculpture. The hollow on top provided a nice burrow to curl up in. The work was a faithful replica of the landscape. Expert advice came from Sirkka-Liisa Sepälä, a researcher of ancient landscapes. Forests and the shores of Lake Vanajavesi were painted on the flexible fabric surface. Assistance was provided by Vera Hlebnikova.

Wider horizons

The Voipaala Youth Art Centre, then, was Alexander Reichstein's laboratory and stage from which his reputation and exhibitions spread further afield. Before long many museums, libraries and culture centres, which always have trouble finding suitable works for a child audience, were interested in Reichstein's exhibitions.

The Tikanoja Museum in Vaasa has commissioned several exhibition works from Reichstein. The outcome was the works *Withdrawn* and *Feather Island*, for which the artist was awarded the Topelius jubilee medal in 1998, and elf figures in the museum grounds. The flying fairytale figures and stone sculptures at Tropiclandia Spa are permanent features.

Alma Terra, a free-form eight-metre installation, is similar in conception to the soft scale-model of the *Rapola hill*. The patchwork surface offers tactile experiences, with rough forests, threadbare meadows and silky lakes. *Alma Terra* was one of the works commissioned by the Retretti Art Centre.

kädenjälkenä ovat Tropiclandia-kylpylään tehdyt lentävät satuhahmot ja kiviveistokset.

Sama lähtökohta kuin *Rapolan linnavuoren* pehmeällä pienoismallilla on vapaamuotoisemmalla *Alma Terralla* (Äiti Maa), pituudeltaan kahdeksanmetrisellä maastoleikillä. Tilkkutäkin tapaan ommeltu pinta tarjoaa kosketuselämyksiä karheine metsineen, nukkaisine niittyineen ja silkkisine järvineen. *Alma Terra* oli yksi Retrettiin tilatuista näyttelyistä.

Reichsteinin näyttelyistä laajimman kierroksen lienee tehnyt Münchenin Internationale Jugendbibliothekin tilaama näyttely *Paddington, Puh ja Baloo*. Näyttely on kulkenut Saksassa kaupungista toiseen ja lisäksi Luxemburgissa, Italiassa ja Espanjassa. Suomessa näyttely on kiertänyt nimellä *Nallekirjoja ja kirjanalleja* lukuisilla paikkakunnilla ja kiertää edelleen. Näyttelyn keskeinen esine on kolmen karhun talo, jonka kattona on valtava kirja ja hyllyillä karhukirjoja. Talon ympärillä on kookkaina maalattuina hahmoina puuhun leikattu klassisia lastenkirjojen karhuja. Uskollinen käsintehty kopiointi tekee oikeutta kunkin alkuperäiskuvittajan tyylille. Kirja löytyy karhuhahmon selkäpuolelta sen tukena olevan kannon päältä – hyvä lukupaikka.

Voipaalan barokkipuistoon rakennettu antiikin taruihin perustuva *Satupuisto* oli kypsän kauden saavutus. Ruohikosta nousevat Pegasos ja merenneito, Minotauros labyrinttinsa keskellä ja muut vaikuttavat hahmot ihastuttivat puistossa kulkijoita ja houkuttelivat lapsia kiipeilemään ystävällisen merihirviön selässä. Veistokset oli valmistettu omintakeisella tekniikalla. Harmaa, kiveä muistuttava pinta kesti

Paddington, Pooh and Baloo, an exhibition commissioned by the Munich International Youth Library, is probably the most travelled of Reichstein's exhibitions. It has toured German cities, Luxembourg, Italy, Spain and is still touring Finland under the name *Teddy Books and Book Teddies*. The main feature of the exhibition is a bears' house with a huge book for a roof and bear books on the shelves. Round the house there are large painted and cut-out classic bear figures faithfully hand-replicat-

Soittorasian asukas, soiva hirviö.
Voipaalan lastenkulttuurikeskus, 1999.

The musical monster,
the inhabitant of Musical Clockwork.
Voipaala Youth Art Centre, 1999.

Kirjanalleja ja nallekirjoja.
Mikkelin taidemuseo, 2004.

Book Teddies and Teddy Books.
Mikkeli Art Museum, 2004.

ed from children's books. The figures do justice to each of the original artists' style. The book rests on the tree stump supporting each bear figure – a good place to read.

Based on stories from antiquity, *Fairytale Park* in the Voipaala baroque gardens was a mature work.

Pegasus and the mermaid rising from the lawn, the minotaur in the labyrinth and the other impressive figures in the park captivated visitors and enticed children to climb on the friendly sea monster's back. The sculptures were made using an original technique. The grey, stone-like surface withstood rain

hyvin sadetta, mutta huonommin aurinkoa. *Satupuiston* hahmot nähtiin myöhemmin keskellä Helsinkiä, Annantalon taidekeskuksen edustalla.

Läpimurto

Samaa pintamateriaalia kuin *Satupuiston* veistoksissa on Reichstein käyttänyt tarueläimissä, joita lapsiyleisö sai koota osista. Uuden teoksen nimi oli *Bestiarium Construendum* (rakennettava eläinkunta). Se oli Reichsteinin läpimurtoteos. Leikki oli kuin lajin syntyä havainnollistava tapahtuma. Ehkä kaikkien elollisten olentojen keksijä piti työpöydällään juuri tämäläisiä elementtejä, torsoja, siipiä, kypäliä, sarvia, päitä ja häntiä. Mitähän Darwin olisi sanonut, jos olisi käynyt Amos Andersonin taidemuseossa katsomassa mielikuvituspetojen kokoamista?

Näyttelyyn ihastuivat sekä lapset että aikuiset, jotka myös halusivat leikkiä. Televisio kiinnostui ja julkisuutta tuli, ei kuitenkaan taidearvosteluiden muodossa. Mutta kriitikotkin havahtuivat, kun seuraava tuotos, *Mare Nocturnum* (öinen meri) viritettiin Retretin luolastoon saman vuoden kesällä 2004. Taiteilija itse sai haastattelussa muistuttaa taruolentojen ja lasten yhteisestä mielikuvitusmaailmasta.

Maria Laukka
Voipaalan lastenkulttuurikeskuksen johtaja
vuosina 1989-2005

but was sensitive to sunlight. The figures of *Fairytale Park* were seen later in Helsinki, in front of the Annantalo Arts Centre.

Breakthrough

Reichstein used the same surface material in animal sculptures that child audiences could assemble from pieces. The new work was called *Bestiarium Construendum*, and was Reichstein's breakthrough. The game was like the origin of species. Maybe the originator of all living beings had elements like this on his desk – torsos, wings, paws, horns, heads and tails. What would Darwin have said if he had been to the Amos Anderson Art Museum and watched imaginary beasts being put together?

The exhibition inspired both children and adults, who were also eager to play. There was TV coverage and publicity, but not from art critics. But even the critics woke up when the next work, *Mare Nocturnum*, was set up in the caverns at Retretti in summer 2004. In an interview, the artist pointed out that mythical beings and children share the same imaginary world.

Maria Laukka
Director, Voipaala Youth Art Centre
1989-2005

Satupuisto. Voipaalan lastenkulttuurikeskus, 2000.
Fairytale Park. Voipaala Youth Art Centre, 2000.

Alexander Reichstein Alexander Reichstein kuvittajana as an illustrator

Kuvituksia venäläisittäin

Jo ensivilkaisulla venäläisten lastenkirjojen kuvitukseen huomaa ainakin kaksi toistuvaa asiaa: rikkaat ornamentit ja yleisen dekoraation eli koristelun. Se ilmenee paitsi alkukirjaimissa ja vinjeteissä myös kansanomaisessa vaatetuksessa. Ihmisten lisäksi venäläisten kansansatujen eläimetkin on usein puettu. Näitä piirteitä kutsutaan yleisesti venäläiseksi kuvitustyyliksi.

Funktionalismin ja konstruktivismin ensiaallot viime vuosisadan alkupuolella saivat kannatusta neuvostoliittolaisessa arkkitehtuurissa ja kuvataiteessa. Ne vaikuttivat myös maan lastenkirjakuvitukseen, jotka toimivat esikuvana koko maailmassa*. Josif Stalinin aikana taiteen valtavirraksi vaihtui neoklassismi. Lastenkirjakuvituksissa se merkitsi realismia sekä paluuta vanhaan venäläiseen kansantyyliin.

Illustration in the Russian style

Even a brief glance at the illustrations in Russian children's books reveals at least two recurring elements: lavish ornaments and extensive decoration. This is evident not only in the initial letters and vignettes but also in the folk dress. Not only the people but also the animals in Russian folk tales are often dressed. These features are generally referred to as the Russian style of illustration.

The initial waves of functionalism and constructivism at the start of the last century were promoted by Soviet architecture and art. They also affected Soviet children's book illustration in the 1920s, which was highly innovative*. In the Stalin era neoclassicism became the main trend in art. In children's book illustration this meant realism and a return to the old Russian national style. The decorative style of the

*Bezobraznaja gercoginja
(ruma herttuatar; alkuperäisteos
Die hässliche Herzogin), 1984.
Tempera ja öljy kovalevyllä.
100 x 40 cm, (yksityiskohta).*

*Bezobraznaja gercoginja
(The Ugly Duchess; original work
Die hässliche Herzogin), 1984.
Tempera and oil on hardboard.
100 x 40 cm (detail).*

Stalin era has partly remained in present-day Russian children's book illustrations.

Love-hate of illustrations

In his childhood Reichstein shunned the so-called Russian style of illustration and its decorativeness. Only as an adult did he come to admire some exponents of the style for symbolizing Russianness. This included the famous Soviet illustrator Tatyana Mavrina, whose works contained genuine Russianness, and the Russian classic Vladimir Konasevits.

Alexander Reichstein remembers admiring the illustrations of Ivan Bilibin, Vasilij Lebedev and Vladimir Favorski in his childhood. The young Reichstein had illustrations by Nikolai Popov on the walls of his room. Reichstein also absorbed influences from the artist and illustrator Victor Pivovarov, whose surrealist style he admired, and from the East German Klaus Ensikat. On graduating Reichstein got to work with the veteran book illustrator Juri Seliverstov and picked up his thorough working methods.

Ornaments put to use

When Alexander Reichstein concluded his studies and began illustrating books, ornaments were important in his first books, too. Reichstein spent a lot of time putting content into ornaments. For example, he researched typographical embellishments in books from various periods and used a similar approach to turn his own drawings into ornamental borders, for

Stalinin ajan koristeellinen tyyli on säilynyt osin vielä tämän päivän venäläisissä lastenkirjakuvituksissa.

Vihaa ja rakkautta kuvituskuviin

Lapsuudessaan Reichstein vierasti nk. venäläistä kuvitustyyliä ja sen koristeellisuutta. Vasta aikuisena hän oppi ihailemaan joitakin tyylin edustajia venäläisyyden ilmentäjinä. Sellaisia olivat mm. neuvostoajan kuuluisuus Tatjana Mavrina, jonka töissä oli aitoa venäläisyyttä sekä venäläinen klassikko Vladimir Konasevits.

Lapsuudessaan Alexander Reichstein muistaa ihailleensa Ivan Bilibinin, Vasilij Lebedevin ja Vladimir Favorskin kuvituksia. Nikolai Popovin kuvituksia nuorella Reichsteinillä oli huoneensa seinillä. Vaikutteita on tullut myös taidemaalari ja kuvittaja Viktor Pivovarovilta, jonka surrealistista tyyliä Alexander on ihailnut, sekä itäsaksalaiselta Klaus Ensikatilta. Juri Seliverstovin kanssa Reichstein pääsi tekemään yhteistyötä heti koulusta valmistaessaan, ja oppi häneltä perinpohjaiset työskentelytavat.

Ornamentit valmiina

Kun Alexander Reichstein päätti opintonsa ja siirtyi kuvittamaan kirjoja, hänenkin ensimmäisissä kirjoissaan ornamentit olivat tärkeitä. Reichstein käytti runsaasti aikaa saadakseen ornamentteihin sisältöä. Hän tutki esimerkiksi eri aikakausien kirjoja löytääkseen oikeanlaisia typografisia koristeita ja loi itse tekstiin perustuvia pikkukuvia, joista rakensi orna-

Edellisellä aukeamalla:
 Poslushnyj zajchonok
 (kiltti pupu), 1988.
 Tempera kuviokankaille.

Previous pages:
 Poslushnyj zajchonok
 (Kind Bunny), 1988.
 Tempera on patterned fabrics.

mentaalisia kehyksiä, kuten esimerkiksi Alfred de Vignyn koottuihin teoksiin. Reichstein suhtautui ornamentteihin samoin kuin typografisiin merkkeihin tai valokuviin. Ne olivat hänelle leikin materiaalia.

Toisaalta väljän ajankäytön periaate oli ristiriidassa sen seikan kanssa, että tuon ajan neuvostoliittolainen painotyö ja paperin laatu olivat epäkelpoja. Monet täydellisetkin originaalit levisivät painossa sutuisiksi tai jäljentyivät paperille väreiltään haileina monesta eri syystä.

Pakoa todellisuudesta

Aluksi Alexander Reichstein kuvitti aikuisten kirja, klassikkoja, kuten Lion Feuchtwangeria ja Stefan Zweigia. Suurin urakka oli William Shakespearen koko tuotannon kuvitus. Se ei vain koskaan ilmestynyt. Vastaan tuli koko Neuvostoliiton ja kustannusra-kenteiden romahtaminen. Lopulta kustantaja löytyi, mutta siinä vaiheessa väsynyt kustannustoimittaja unohti valmiin taittotyön meteroon. Vuosien työ valui hukkaan.

Ensimmäinen Reichstein kuvittama kirja oli Lion Feuchtwangerin teos *Bezrobraznaja gercoginja**. Pienikokoista kirjaa varten Reichstein maalasi suuren keskiaikaista elämänmenoa jäljittelevän teoksen, josta rakentui kirjan irtokansi liepeineen. Koko kirjan kuvitus muodostui maalauksen yksityiskohdista.

Richard Aldingtonin kirjoittamaa elämäkertateosta Stevenson. *Portret buntarja*** kuvittaessaan Reichstein pääsi ”matkustamaan”. Hänen mielikuvituksensa kierteli maailmalla kohteensa mukana. Valokuva-au-

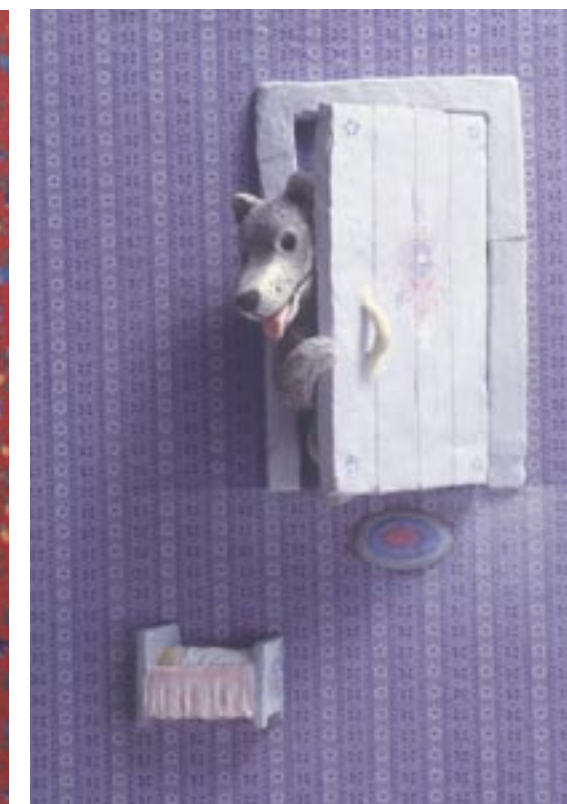
example for the collected works of Alfred de Vigny. Reichstein took the same approach to ornaments as to typographical characters or photographs. For him, they were material to play with. On the other hand, lavishing so much time on a job was at odds with the fact that back then the quality of printing and paper in the Soviet Union were below standard. For a variety of reasons many perfect originals were mangled in the printing process or the colours came out pale on paper.

Flight from reality

At first Alexander Reichstein illustrated adult classics, like Lion Feuchtwanger and Stefan Zweig. The biggest assignment was to illustrate all of William Shakespeare’s works. But this was never published. It fell victim to the collapse of the Soviet Union and all the cost structures. Finally a publisher was found, but an overworked editor left the completed layout in an underground train. Years of work were lost.

The first major work illustrated by Alexander Reichstein was Lion Feuchtwanger’s *Bezrobraznaja gercoginja**. Reichstein painted a large work depicting medieval life, which became the dust jacket of the small book. All the illustrations in the book consisted of details from the painting.

When doing the illustrations for Richard Aldington’s biography *Stevenson. Portret buntarja***, Alexander Reichstein got to “travel”. His imagination roamed the world with his subject. Reichstein drew characters from Stevenson’s books in ink on the pho-

Kotin’ka-kotok
 (kissanpoikanen), 1990.
 Reliefimassa ja eri tekniikoita
 kuviokankaille.

Kotin’ka-kotok (The Kitten), 1990.
 Relief paste and mixed media
 on patterned fabrics.

* Die hässliche Herzogin
 Margarete Maultasch, 1922-23.

** Portrait of a Rebel. The Life and Work
 of Robert Louis Stevenson, London 1957.

*Venäläisten lasten kauhufolklore, 1991.
Akryyli ja reliefimassa pahville.*

*Russian children's tales of horror, 1991.
Acrylic and relief paste on board.*

keamien päälle Reichstein piirsi Stevensonin kirjojen hahmoja tussilla. Tämänlaatuiset teokset ja niiden vaatima kirjastoissa tehty tutkimustyö merkitsivät kuvittajalle pakoa 1980-luvun neuvostotodellisuudesta, josta pääsy ulkomaille oli käytännössä mahdotonta.

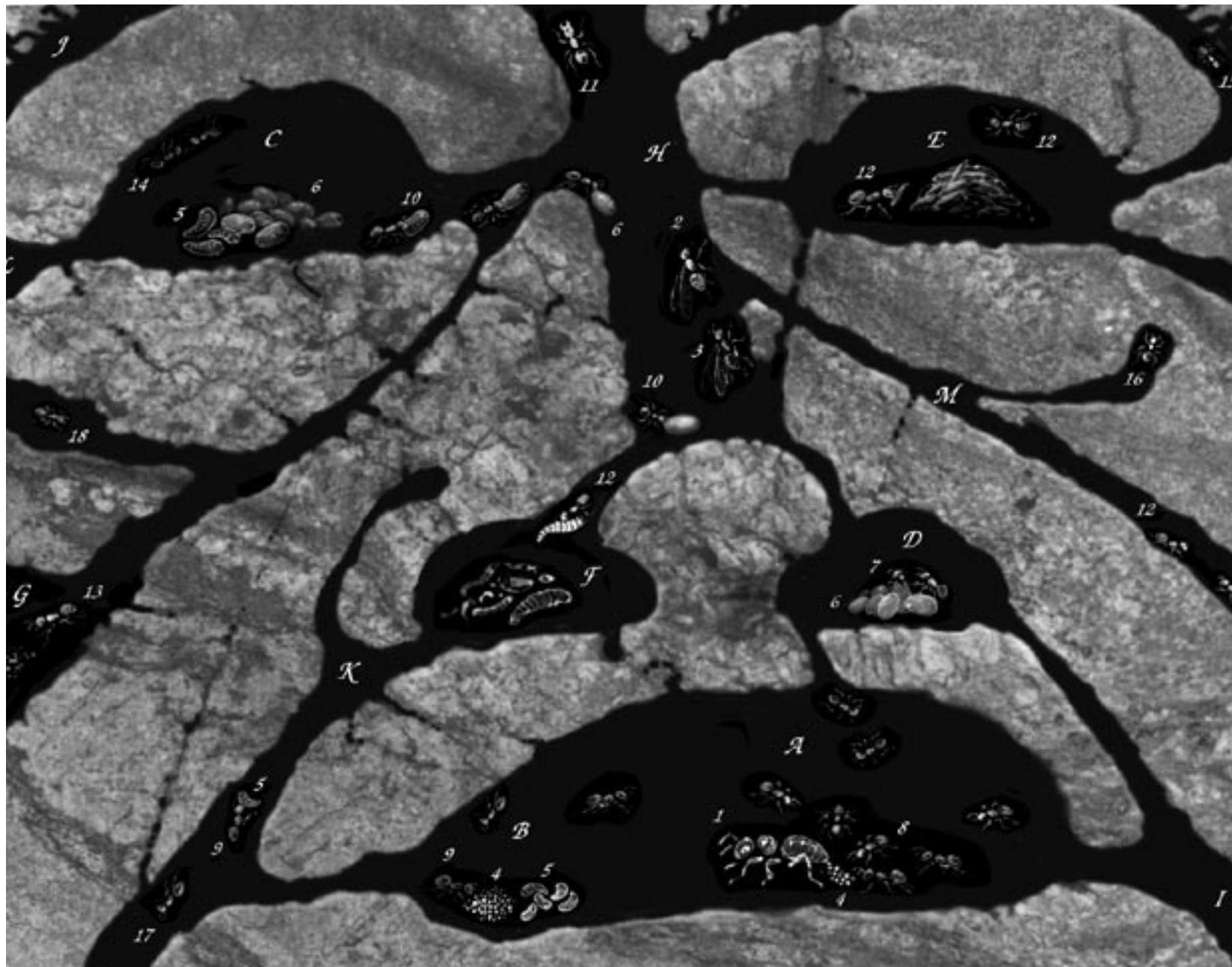
Lastenkirjojen kuvittajaksi

Tyttärensä syntymän jälkeen Alexander Reichstein erikoistui yhä enemmän lastenkirjojen kuvitukseen. Neuvostoliitossa hänen ensimmäinen lastenkirjakuvituksensa oli päiväkotielämää käsittelevä Gaida Lagsdynin

to spreads. Works like this and the research in libraries that they required meant the author could escape from the 1980s Soviet reality, where foreign travel was practically impossible for the ordinary citizen.

Illustrator of children's books

After the birth of his daughter, Alexander Reichstein increasingly specialized in illustrating children's books. His first children's book illustration in the Soviet Union was Gaida Lagsdyn's work about life in a children's nursery, *Poslushnyj zajchonok* (Kind Bun-

teos *Poslushnyj zajchonok* (kiltti pupu). Kuvituksessa Reichstein oli yhdistänyt valmiita kankaiden kuoseja ja omia piirroksia. Teoksessa säilyi vielä kaksiulotteinen ilmaisu, mutta jo seuraavan kirjan, *Kotin'ka-kotok* (kissanpoikanen), hahmot irtosivat pinnasta. Reichstein käytti olioiden taustana venäläisiä kirjavia kankaita ja rakensi niiden pinnalle posliinista tai muovailumassasta reliefinomaisia hahmoja ja koristeita, jotka hän sitten valokuvasi. Vaikka teos on yksi Reichsteinin venäläisimmistä kuvituksista, se uudisti neuvostoajan kuvituskäytäntöjä.

ny). Reichstein's illustration combined ready-made fabric patterns and his own drawings. That work was still in two dimensions, but in the next book, *Kotin'ka-kotok* (The Kitten), the characters were raised off the surface. Reichstein used brightly coloured Russian fabrics as a background, on top of which he placed relief-type characters and decorations made from porcelain and modelling clay, and then photographed them. Although the work is one of Reichstein's most Russian illustrations, it reshaped Soviet-era illustration practices.

Gondwanan lapset, 1997.
Valokuvat ja piirrokset,
digitaalinen käsittely.

Gondwana's Children, 1997.
Photographs and drawings,
digitally processed.

Voitto ei tuonut tilauksia

Siirtyminen suomalaiseen kustannusmaailmaan oli runsasiin tilaustöihin Neuvostoliitossa tottuneelle Alexander Reichsteinille kivulias. Jonkin verran yhteistyötä hän teki Lasten Keskus -kustantamon kanssa, mutta hänen nimensä kuvittajana pysyi Suomessa jokseenkin tuntemattomana, kunnes Lasten Keskus tilasi häneltä kuvituksen ja graafisen suunnittelun Alexis Kourosen teokseen *Gondwanan lapset*. Teos voitti Suomen ensimmäisen Finlandia Junior -palkinnon vuonna 1997.

Alexander Reichstein on yhdistänyt kirjan kuvituksessa valokuvia suomalaisesta kallioperästä ja tussi-piirroksia pingviineistä ja muista kirjan hahmoista. Dynaaminen mustavalkoinen kuvitus tuo hyvin esiin kirjan salaperäisen ja oudon maailman. Reichstein on käyttänyt siinä samaa menetelmää kuin Gaida Lagsdynin kirjan kuvituksessa. Värikkäiden kankaiden sijaan kuvitusten pohjana toimii nyt vain mustavalkoisia valokuvia. Vaikka Reichstein pääsi Kourosen kanssa osalliseksi Finlandia Junior -palkinnosta, voitto ei tuonut hänelle kuvitustilauksia. Niitä saadaksesen hänen oli lähdettävä ulkomaille.

Kansainvälisiä julkaisuja

Vierailut eurooppalaisilla kirjamesseilla saivat kustantajat kiinnostumaan hänen töistään ja tekemään tilauksia. Ensimmäinen niistä oli Melody Carlsonin tekstiin *Tupsu: Satu pelokkaasta oravasta*, laadittu kuvitus. Kirjassa on realistista eläin- ja luontokuva-

Prize fails to bring in commissions

The move to the Finnish publishing world was difficult for Alexander Reichstein, who was used to regular commissions in the Soviet Union. He did some work with the publisher Lasten Keskus, but as an illustrator his name remained relatively unknown in Finland, until Lasten Keskus commissioned the illustration and graphic design for Alexis Kouros's work *Gondwanan lapset* (Gondwana's Children). The work won Finland's first Finlandia Junior prize in 1997.

In his illustration of the book, Alexander Reichstein combined photographs of the Finnish bedrock

Tupsu, 1997.
Akryyli paperille.
Acrylic on paper.

Bärenweihnacht (Karhujoulu), 1998.
Akryyli reliefpohjalle.
(The Bear's Christmas), 1998.
Acrylic on relief base.

Mina und Bär
(*Mina ja karhu*), 1998.
Sekatekniikka hiomapaperille.

usta, joka tuo mieleen jotkin venäläiset lastenkirjakuvitukset. Ensimmäiseksi kirja ilmestyi Yhdysvalloissa. Frankfurtin kirjamesuilla kirjan talvikuviin ihastunut sveitsiläinen kustannustoimittaja tunnetusta Nord-Süd-kustantamosta tilasi Reichsteiniltä kuvituksen Brigitte Frey Moretin tarinaan *Bärenweihnacht*. Kirja ilmestyi vuonna 1998 myös Suomessa nimellä *Karhujoulu*. Sinisävyinen teos kertoo tarinan

and ink drawings of penguins and other characters in the book. The dynamic black-and-white illustration brings out well the secretive and strange world of the book. Reichstein used the same method as his illustration of Gaida Lagsdyn's book. Instead of colourful fabrics, the illustrations are now overlaid on black-and-white photographs. Although Reichstein shared the Finlandia Junior prize with Kouros, it did not result in illustration commissions. For that he had to go abroad.

International publications

Visits to European book fairs got publishers interested in his works and placing orders. The first of these was to illustrate Melody Carlson's text *Tupsu, the Squirrel Who Was Afraid*. The book contains realistic illustrations of animals and nature and is reminiscent of some Russian children's book illustrations. The book was first released in the United States. At the Frankfurt book fair, a Swiss editor from the renowned publisher Nord-Süd was won over by the book's winter scenes and in 1998 commissioned Reichstein to do the illustrations for Brigitte Frey Moret's tale *Bärenweihnacht*. The same year the book was published in translation in Finland as *Karhujoulu*. In a blue tinge, the work tells the story of a bear that followed a flock of sheep and their shepherds into a barn. A woman gave the bear red berries. When the bear had eaten them, it was replete and went into hibernation in its cave without disturbing the sheep. From that time on bears have gone into hibernation.

karhusta, joka seuraa lammaslaumaa ja paimenia talliin. Siellä on nainen, joka tarjoaa karhulle punaisia marjoja. Ne syötyään karhu tuntee olonsa kylläiseksi ja lähtee luolaansa talviunille kajoamatta paikalla olleisiin lampaisiin. Siitä hetkestä lähtien karhut ovat nukkuneet talviunta.

Kuvittaja sijoitti tarinan pohjoiseen ympäristöön, jollaisen voi tavata vaikkapa Suomesta. Koska teoksessa piti näkyä kylmän ja lämpimän, pimeyden ja valon välinen taistelu, Alexander Reichstein kehitti sitä varten aivan erikoislaatuisen kuvitusmenetelmän. Pakkasen tuntuman hän sai kuviinsa maalaamalla puut ja maastomuodot paksulla gessolla, jolloin niistä tuli reliefimäisiä. Päälle hän levitti akryyliväriä, jota hän käytti vesiväriin tapaan. Näin taustoista eläimeen ja ihmishahmoineen tuli hilemäisen näköisiä, mikä lisäsi kylmyyden vaikutelmaa. Sen vastapainona toimii lämmin keltainen väri.

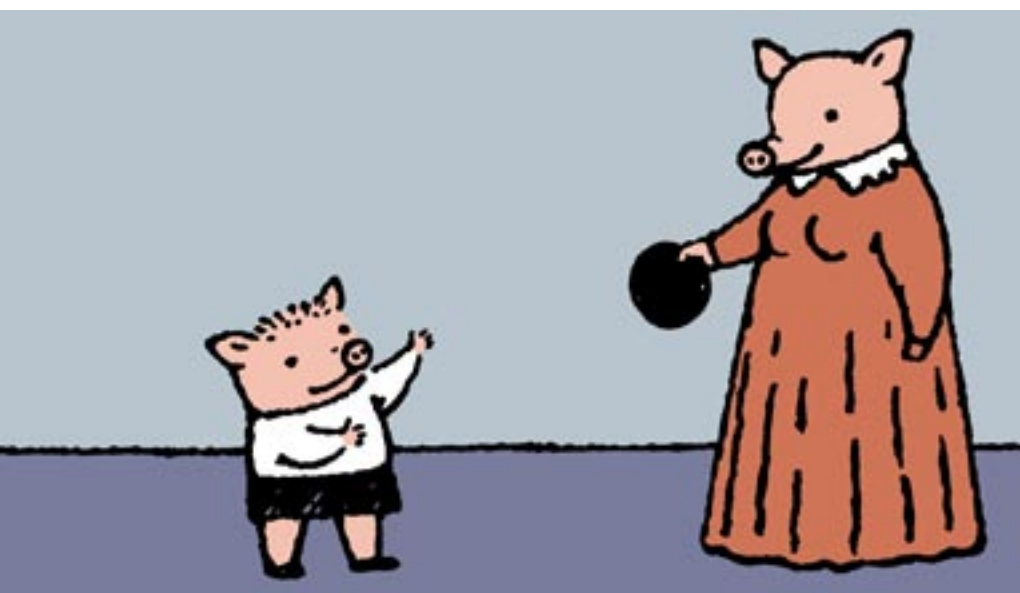
Samalle kustantajalle tehty seuraava kirja, Udo Weigeltin *Rodolfo kommt** on taas uudelleen tekniikan tulos. Siinä valoisten, pastellimaisten luontotaustojen päälle on hahmot tarkkoine tussiviivoinen maalattu kalvolle. Taiteilija on voinut tehdä korjauksensa kalvolle pilaamatta suuritöisiä taustamaalauksia. Painettaessa tussipiirustus on ollut helppo asemoida taustan päälle.

Sabine Jörgin *Mina und Bär* (Mina ja karhu) -kirjaan Alexander Reichstein on keksinyt jälleen uudelleen tekniikan. Kuvien unenomaisuus ja kuvien pehmeys korostuu, kun maalausten pohjana on käytetty hiomapaperia. Kolmiulotteisuus tulee esille Brigitte Weningerin teoksessa *Was kann das sein?*

Mina und Bär
(*Mina and the Bear*), 1998.
Mixed media on sandpaper.

*Pete-possu ja auto, 2003. Pete-possun matka, 2003.
Tussipiirros, digitaalinen väritys.*

(mitä se mahtaa olla?), jossa viimeiseltä aukeamalta pomppaa laatikosta poika. Tavallaan kolmiulotteisia ovat myös Alexander Reichsteinin ja Vera Hlebnikovan ihmekamera-kirjat. Niissä lukija voi asettaa valokuvansa kirjan loppuun ja katsoa, miltä itse näyttäisi esimerkiksi erilaisiin eläinvartaloihin tai ammattisuihin puettuna.

Venäjällä ja Suomessa ilmestyneiden, Ljudmila Petrusovshkajan kirjoittamien *Pete-possu*-kirjojen hahmot Alexander Reichstein on piirtänyt ensin aivan muutaman millimetrin kokoisiksi ja sitten suurentanut voimakkaasti. Näin hän on saanut syntymään eloisasti katkeilevan viivan. Hahmot hän on sen jälkeen värittänyt tietokoneella. Samantyyppistä tekniikkaa Reichstein on käyttänyt myös omissa kirjoissaan *Ohton huvipuisto* sekä *Ohto ja taikuri*. Ljudmila Petrusovskajan kirjoissa on kyse lapsen perusleikeistä. Samankaltaista mielikuvituksen lentoa Alexander Reichstein suosii omissa kirjoissaan: huvipuistoksi riittää koti ja sen leikit; taikuri voi olla isä, joka saa Ohton oikeasti lentämään nostaessaan hänet ylös.

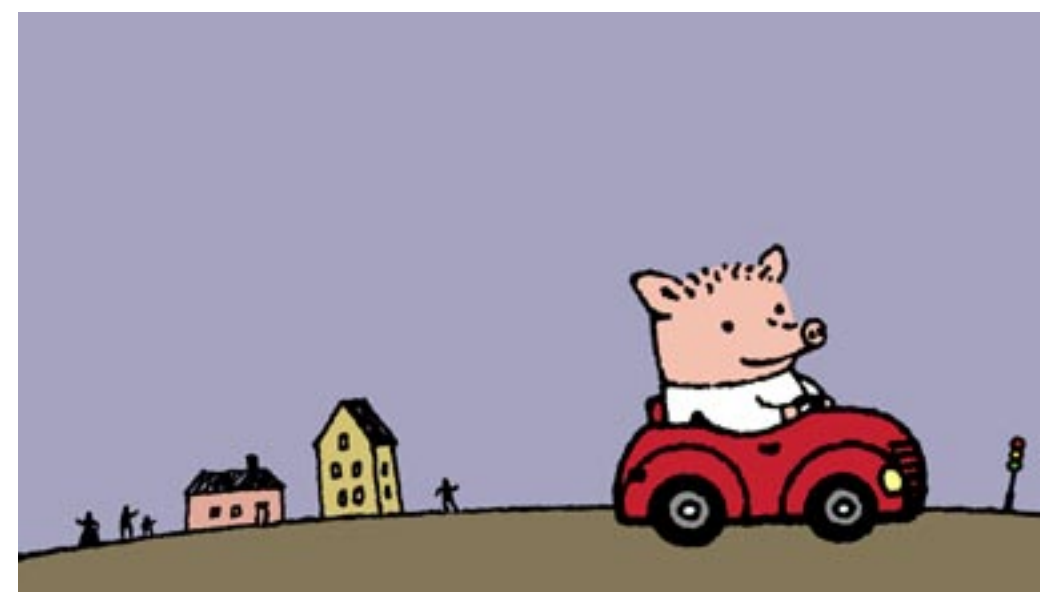
Teatterileikistä kuvakirjaksi

Vuonna 2005 Tampereen kaupungin kulttuuritoimi tilasi Alexander Reichsteinilta ja Vera Hlebnikovalta Pirkanmaan taidetoimikunnan tukeman matkalaukku-projektin. Siihen kuului kaikkiaan kolme matkalaukku-kua, joiden sisälle taiteilijat pakkasivat kolmen kirjallisuuden perustuvan leikin tarvikkeet. Matkalaukut kiersivät alueen kirjastoja. Suurimmassa matkalaukussa oli prinsessa- ja lohikäärme-taruun liittyviä

The illustrator placed the story in a northern setting, the sort of which can be found in Finland. Since the work had to bring out the struggle between cold and warm, and dark and light, Alexander Reichstein developed a very special illustration method for the purpose. He managed to put an impression of freezing cold into his pictures by painting the trees and landscape contours with thick gesso, producing a relief effect. On top of this he applied acrylic paint, which he used like watercolours. This made the backgrounds with their animals and human figures appear frosted, thus increasing the impression of cold. This is offset by a warm yellow colour.

The next book for the same publisher, *Rodolfo kommt* by Udo Weigelt, again makes use of new techniques. The characters are painted on a film in precise ink strokes on top of light, pastel natural backgrounds. The artist was able to make corrections to the film without spoiling the carefully crafted background paintings. Fitting the line drawing over the background enhanced the printing.

For Sabine Jörg's book *Mina und Bär* (Mina and the Bear), Alexander Reichstein again devised a new technique. The paintings were done on sandpaper, making the images appear more dreamy and soft. There is a pop-up effect in Brigitte Weninger's work *Was kann das sein?* (Special Delivery), where a boy jumps out of the box on the last double-page spread. The *My Magic Camera* books by Alexander Reichstein and Vera Hlebnikova are also sort of three-dimensional. Readers can place their photograph at the

*Piglet Pete and the Car, 2003. Piglet Pete's Journey, 2003.
Ink drawing, digital colouring.*

end of the book and see what they would look like in various animal bodies or uniforms.

In the *Piglet Pete* books by Ljudmila Petrushevskaja published in Russia and Finland, Alexander Reichstein first drew the characters just a few millimetres high and then enlarged them substantially. This allowed him to produce a lively broken line. He then coloured the characters on a computer. Reichstein used a similar technique in his own books *Ohto's Amusement Park* and *Ohto and the Magician*. Ljudmila Petrushevskaja's books are about children's everyday games. Alexander Reichstein likes to use similar flights of fancy in his own books: playing at home is a good enough amusement park; the magician can be Ohto's father, who really makes him fly when he lifts him up.

Theatre game turned into a picture book

In 2005 The City of Tampere Cultural Office, with support from the Arts Council of Pirkanmaa, commissioned a suitcase project from Alexander Reichstein and Vera Hlebnikova. This comprised three suitcases which the artists packed with the equipment needed for three games inspired by literature. The suitcases toured libraries in the area. The biggest suitcase contained outfits for the story of the princess and the dragon and the smallest a card game based on children's nursery rhymes. In the medium-sized suitcase was a puppet theatre based on Rudyard Kipling's tale *The Elephant's Child* and made from recycled material and children's socks, mittens and

roolipukuja ja pienimmässä taas oli lasten loruihin perustuva korttileikki. Keskimmäisessä matkalaukussa oli kierrätysmateriaaleista ja päiväkotiin unohtuneista lasten sukista, lapasista ja sormikkaista valmistettu pöytäteatteri, joka perustui Rudyard Kiplingin satuun *Norsunlapsi*. Siinä utelias norsunpoika kerää kysymyksillään kokemuksia ja saa samalla kärsänsä kasvamaan.

Tästä teatterileikistä kasvoi myös kuvakirja, johon sadun lisäksi valokuvattiin kohtauksia leikistä. Kirjan lopussa on myös yksityiskohtaiset työpiirrokset niitä varten, jotka haluavat toteuttaa sadun omassa ympäristössään. *Norsunlapsi ja lapanen* -kirja on ehkä enemmän kuin mikään Alexander Reichsteinin aikaisemmin tekemä lastenkirja luonteeltaan taidekasvatuksellinen. Se on myös lähimpänä hänen ja yhteistyökumppaninsa Vera Hlebnikovan yhdessä toteuttamia työpajoja.

Muutoksesta toiseen

Venäläinen kirjailija Anton Tšehov on todennut, että ellei kirjailija pysty muuttumaan kirjasta toiseen, hänen on parasta lopettaa kirjojen kirjoittaminen.

gloves left behind in nurseries. The curious elephant child asks questions, gathering experience and making his trunk grow.

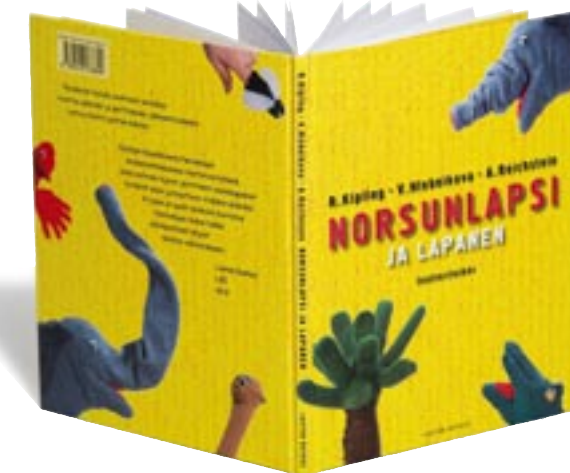
This theatre game was also made into a picture book containing the fairy tale and photographs of the game. Detailed do-it-yourself instructions are also given at the end of the book for those who want to recreate the story at home. *The Elephant's Child* is perhaps more art educational than any previous children's book by Alexander Reichstein. It is also closest to the workshops organized by him and his partner Vera Hlebnikova.

From one change to another

The Russian author Anton Chekhov said that if a writer cannot change from one book to another, he should stop writing books. The same applies to il-

Vera Hlebnikova, Alexander Reichstein. *My Magic Camera (ihmeellinen kamerani)*, 2003. Tussipiirros, digitaalinen käsittely.

Vera Hlebnikova, Alexander Reichstein. *My Magic Camera*, 2003. Line drawing, digitally processed.

Vera Hlebnikova, Alexander Reichstein.
Norsunlapsi ja lapanen, 2006.
Lasten asusteita, ompelutyö.

lustrators, at least in the case of Alexander Reichstein. For him it is important to change from one illustration to another - depending on the text and the assignment, but above all for the pleasure that he himself gets from the changes.

Alexander Reichstein is critical of the practices in the publishing world. International publishers work

tantajat toimivat liike-elämän sääntöjen mukaan ja kokeellisille lastenkirjajulkaisuille jää yhä vähemmän tilaa. Toimiessaan suoraan lasten kanssa tämänkaltaisia esteitä ei ole olemassa. Opittuaan leikkimään lasten kanssa Reichstein ei ole enää viihtynyt yksinäisessä kuvittajan roolissa. Siksi hän nykyisin yhä useammin valitsee lajikseen vuorovaikutteisen installaation, joka toteutuu yhteistyössä muiden ihmisten kanssa ja jossa voi nähdä lasten reaktiot välittömästi. Usein se on hänen mielestään kuvitustyötä palkitsevampaa.

to the rules of business and there is less and less room for inventive children's book publications. Such barriers do not exist when working directly with children. Having learned to play with children, Reichstein has no longer cared for the lonely role of the illustrator. So nowadays he increasingly goes for interactive installations built with other people and where children's reactions are directly visible. He thinks this is often more rewarding than illustration work.

Vera Hlebnikova, Alexander Reichstein,
The Elephant's Child, 2006.
Children's outfits, sewing.

Kuvituksista From illustrations installaatioihin to installations

Kohti kolmiulotteisuutta

Alexander Reichstein ryhtyi rakentelemaan kuvituksiinsa kolmiulotteisia elementtejä vielä Neuvostoliitossa asuessaan. Pinta ei hänelle enää riittänyt, vaan hän liimasi taustaan ready made-esineitä, kiviä tai kasveja. Hän saattoi myös muovilla eläinten päitä tai ihmishahmoja, jotka hän sitten kiinnitti kuvan pintaan.

Tämänlaatuisesta tekemisestä oli vain kivenheitto kuvanveistäjän työhön ja installaatioiden rakentamiseen, joita Alexander Reichstein alkoi tehdä Suomeen saavuttuaan. Hän esitti tarinan nyt kolmiulotteisena. Reichsteinin käyttämät keinot sallivat useimmiten lasten osallistumisen. Näyttely saattoi samanaikaisesti olla tarinan kuvitus, installaatio ja työpaja. Kerran tehty näyttely on valmis tuotos, joka voi kiertää sellaisenaan usealla paikkakunnalla.

The third dimension

Alexander Reichstein began putting three-dimensional elements in his illustrations when living in the Soviet Union. The surface was no longer enough for him; he glued ready-made objects in the background – stones or plants. He sometimes modelled animal heads or human figures and attached them to the surface of the picture.

From there it was just a stone's throw to becoming a sculptor and building the installations Alexander Reichstein started to make when he got to Finland. Now he was presenting his story in three dimensions. Reichstein's methods usually allowed children to take part. An exhibition could be an illustration of a story, an installation and/or a workshop all at the same time. Once assembled, an exhibition is a ready product that can tour various localities.

Poistettu-Avskriven

Poistettu-Avskriven-näyttely avattiin ensimmäisen kerran Tikanojan taidekodissa Vaasassa syyskuussa 1994 kaupungissa järjestettyjen yleisten kirjastojen 200-vuotisjuhlan yhteydessä. Näyttely oli valmistettu poistetuista kirjoista. Näyttelyjulisteeseen taiteilija oli tehnyt suurentamalla poistokirjoihin löydyn leiman. Kirjat saattoivat olla myös kierrätyksestä löydettyjä.

Kustantamossa toimiessaan Alexander Reichstein oli joutunut miettimään kirjaa itseään monesta näkökulmasta. Hänen vanhassa kotimaassaan Neuvostoliitossa kirja oli pyhä esine. Ihmiset uskoivat pai-

nettuun sanaan. Valtiollisen kontrollin ja talouden toimimattomuuden takia kirjoista oli pulaa. Siksi niitä etsittiin, metsästettiin ja luettiin ahkerasti. Mielikuvituksen kautta kirjat tarjosivat myös enemmän vapautta kuin jokapäiväisessä elämässä oli.

Kerätessään näyttelyyn tulevia kirjoja Alexander Reichstein hämmästyti, kuinka paljon kirjastoista poistettiin kirjoja. Miksi niin tehtiin? Jotkut kirjoista tosin olivat loppuun asti käytettyjä, mutta osa oli aivan siistejä ja tuskin edes luettuja. Näkemänsä

from many angles. In the Soviet Union, his previous homeland, books were sacred objects. People believed in the printed word. State control and an inefficient economy meant that books were in short supply. Therefore they were searched out, hunted down and read avidly. With a bit of imagination books also offered more freedom than in everyday life.

When collecting books for the exhibition, Alexander Reichstein was amazed at how many books were eliminated from libraries. Why did they do that? Whilst some books were worn out, others were perfectly all right and hardly even read. The artist surmised that part of the reason for all the rejects was the political changes in eastern Europe in the early 1990s.

Alexander Reichstein thinks that books are fundamentally like architecture. Both are in three dimensions, studying them takes time and with their styles

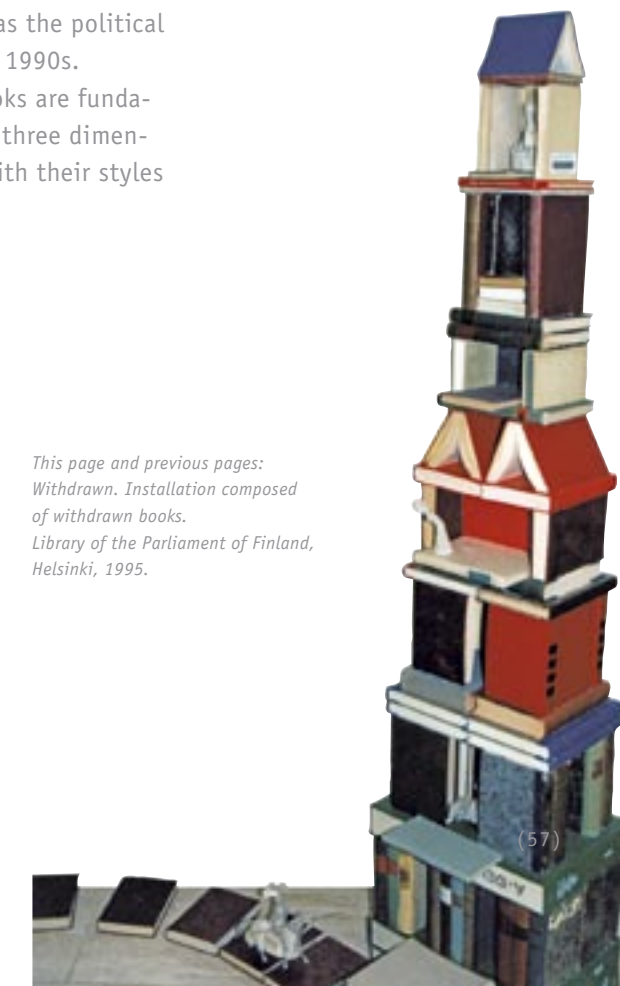
Withdrawn

The exhibition *Withdrawn* premiered at the Tikanoja Museum in Vaasa in September 1994 as part of the city's bicentenary celebration of public libraries. The exhibition consisted of withdrawn books. The artist made the exhibition poster by enlarging a stamp found in these discarded books. Some of the books were found in the recycling collection.

When working in a publishing house, Alexander Reichstein had had to reflect on books themselves

This page and previous pages: Withdrawn. Installation composed of withdrawn books. Library of the Parliament of Finland, Helsinki, 1995.

*Poistettu/Avskriven.
Installaatio poistetuista kirjoista.
Kotkan kaupunginkirjasto, 2000.*

mukaan taiteilija arveli, että syynä suureen poistomäärään olivat 1990-luvun alun poliittiset muutokset Itä-Euroopassa.

Alexander Reichsteinin mielestä kirjat ovat sisäisesti lähellä arkkitehtuuria. Niistä tekee toisilleen läheisiä kolmiulotteinen muoto, molempien tutkimiseen tarvittava aika, samankaltaiset koristeellisuutta ja tyyppikirjaimia koskevat tyyli. Niinpä ajatus kirjojen käyttämisestä rakennusmateriaalina vaikutti hänestä hedelmälliseltä. Eduskunnan kirjastoon Reichstein esimerkiksi rakensi *Leninin mausoleumin* poistetuista Leninin kirjoista. *Eduskuntatalo* taas muodostui Suomen vanhoista lakikirjoista. Muuten hän toimi abstraktilla tasolla. Poistokirjoista syntyi kaaria, torneja, portaita, muureja ja labyrintteja.

Rakentaessaan näyttelyä Reichstein lähti liikkeelle kirjan fyysisestä olemuksesta. Kirja itsessään on

ihmeellinen rakennelma. Sen sivut ovat hyvin pehmeitä, ohuita ja kevyitä, mutta kannen kanssa yhdessä ne muodostavat kokonaisuuden, joka on yhtä kova ja raskas kuin tiiliskivi. Kirja voi olla suorakulmainen tai jopa pyöreä ja kaikkea siltä väliltä. Siksi kirjoista voi rakentaa vaikka mitä, esimerkiksi portin tai spiraalin.

Jo yleisyytensä takia kirjat kiinnostivat Alexander Reichsteinia. Miljardeja kirjoja on olemassa painettuina ja miljoonia tulee kirjapainosta joka päivä. Monet ihmiset viettävät aikaansa kirjastoissa ja kirjakaupoissa - kirjojen ympäröimänä. Kirjat pitävät sisällään aarteita: ajatuksia, mielikuvia, sanoja ja kuvia. Reichsteinin mukaan meitä ympäröi valtava, nokkela ja voimakas kirjamaailma.

Näyttelykierroksen edetessä *Poistettu-Avskriven*-näyttelyn *Spiraali* kasvoi kaiken aikaa. Suurimmillaan se oli eduskunnan kirjastossa pidetyssä näyttelyssä.

and typefaces they are alike. So the idea of using books as a building material struck him as fruitful. For example, Reichstein built *Lenin's mausoleum* in the Finnish Parliament's library using discarded books by Lenin. *The Finnish Parliament building* was made from old Finnish law books. Otherwise he operated at the abstract level. Old books were turned into arches, towers, steps, walls and mazes.

When building an exhibition, Reichstein started with the book's physical appearance. Books themselves are remarkable constructions. The pages are very soft, thin and light, but with the cover the whole object is as hard and heavy as a brick. A book can be made to be triangular or round or anything in between. That's why anything can be built from books, for example a gate or a spiral.

The very universality of books interested Alexander Reichstein. Billions of books have been printed and

*Withdrawn. Installation composed
of withdrawn books.
Kotka city library, 2000.*

24 lahjaa.
Yksityiskohtia installaatiosta.
Tikanojan taidekoti,
Vaasa, 1995.

24 Gifts. Details of installation.
Tikanoja Art Museum,
Vaasa, 1995.

Samantyyppinen teos on *Labyrintti*, jonka sokkeloisa voi liikkua turvallisesti ja osata vielä uloskin.

Eduskunnan kirjaston näyttelyn yhteyteen Alexander Reichstein rakensi myös Giuseppe Archimboldolle omistetun teoksen *Kirjastonhoitajan muotokuva*, joka jäi pysyvästi kirjastoon. Se oli kyseisen renessanssimaalarin tapaan tehty esinemuotokuva, joka esitti kirjastonhoitajaa. Se koostui kirjastonhoitajan tarpeistoon liittyvästä rekvisiitasta, kuten kirjoista, kirjojen tilaus- ja lainauskorteista ja kortistoista, tusseista, mustekynästä ja silmälasista.

Alexander Reichsteinin piti kaiken aikaa muistuttaa itseään olla lukematta näyttelyyn tulevia kirjoja, muuten näyttelyn tekeminen olisi kestänyt ikuisuuksia. Kirjojen ystävänä hän ei voinut silpoa tai leikata niitä, vaan kohteli poistettujakin kirjoja kunnioittaen. Paperimassasta hän muovaili joukon pikkuhahmoja, jotka asuivat kirjarakennelmien sisällä: satuhahmoja, lukutoukkia, kirjarottia... Repeytyneen runokirjan sivut pääsivät Pegasoksen siiviksi.

printing presses turn out millions every day. Many people spend their time in libraries and book shops surrounded by books. Books contain treasures: ideas, images, words and pictures. As Reichstein sees it, we are surrounded by a huge creative and powerful world of books.

As it toured, the *Spiral* in the exhibition *Withdrawn* grew all the time. It was biggest in the exhibition in the Finnish Parliament library. Another similar work is *Labyrinth*, a maze that visitors can explore safely and even find their way out of.

Along with the Finnish Parliament library exhibition Alexander Reichstein also built a work dedicated to Giuseppe Archimboldo: *Portrait of a Librarian*, which is a permanent fixture in the library. It was a three-dimensional portrait of a librarian in the style of the Renaissance painter. It consisted of a librarian's paraphernalia such as books, lending and filing cards, markers, a fountain pen and spectacles.

Alexander Reichstein had to constantly remind himself not to read the books making up the exhi-

24 lahjaa

Suomeen tultuaan Alexander Reichstein ihastui joulukalentereihin, koska Neuvostoliitossa ei sellaisia erilaisen ajanlaskukäytännön takia ollut. Ensimmäisen joulukalenterinsa, *24 lahjaa*, Alexander Reichstein rakensi joulukuksi 1995 Tikanojan taidekodin piharakennukseen, jota kutsuttiin pihakappeliksi. Tilassa soi näyttelyn ajan Olivier Messianin teos *Vingt regards sur l'enfant-Jésus*.

Joulukalenterissaan Alexander Reichsteinille oli tärkeintä näyttää, miten arki muuttuu juhlaiksi. Ennen luukkujen aukaisemista kappeli vaikutti tylsästi sisustetulta tilalta. Siellä oli vanhoja kirjoituspöytiä, kaappeja ja matkalaukkuja eli kaikkea, minkä voi sulkea ja avata, koska Reichsteinin kokemusten mukaan lapsia kiinnostaa kaikki, mikä on lukon takana kaapissa tai lokerossa. Heitä jännittää etsimisen, avaamisen ja löytämisen prosessi.

Jokaisessa kätöksässä oli nauha ja numero. Katosta roikkui lankoja ja koukkuja, joihin löytyneet, tähden muotoiset esineet ripustettiin. Tähdet oli valmistettu arkipäiväisistä esineistä kuten lusikoista, työkaluista ja leluista, jotka oli päällystetty kiiltävällä foliolla. Joka päivä uusi ryhmä etsi, löysi ja ripusti uuden löydöksen oikealle paikalleen. Lopuksi huoneessa olevat esineet, kuten laatikot, lokerot, matkalaukut ja lintuhäkit olivat tyhjiä ja taivas täynnä tähtiä. Joulukalenteri oli valmis.

Kiinnostavinta projektissa oli nähdä lasten kirkaat silmät, kun he löysivät oikean piilon ja erikoinen tähti saatiin ripustetuksi taivaalle. Leikki muis-

bition, otherwise it would have taken forever to set up. A book fan himself, he could never have shredded or cut up books; withdrawn books were treated with due respect. He moulded papier-mâché into little figures that lived inside the book constructions: fairytale characters, bookworms, book-devouring rats: the pages of a ripped book of poetry became the wings of Pegasus.

24 Gifts

When he came to Finland, Alexander Reichstein was fascinated by Advent calendars: they do not exist in Russia because Christmas falls after New Year. Alexander Reichstein built his first Advent calendar, *24 Gifts*, for Christmas 1995 in the outbuilding of the Tikanoja Art Museum, known as the yard chapel. Ol-

24 lahjaa. Installaatio.
Mikkelin taidemuseo, 2000.

24 Gifts. Installation.
Mikkeli Art Museum, 2000.

*Kirjaston joulukalenteri.
 Installaatio.
 Eduskunnan kirjasto,
 Helsinki, 2001.*

*Library Advent calendar.
 Installation.
 Library of the Parliament of Finland,
 Helsinki, 2001.*

tutti klassista piilosilla oloa tai oikeammin aarteiden etsimistä, mikä on aina yhtä kiehtovaa.

Kirjaston joulukalenteri

Pitäessään *Poistettu-Avskriven*-näyttelyä eduskunnan kirjastossa Alexander Reichstein huomasi siellä käytöstä poistetun hienon kortistokaapin. Siitä tuli seuraava joulukalenteri.

Jokaiseen luukkuun hän asetti messinkisen kirjaimen ja sävytti luukut sisältä tummiksi, jotta kirjaimet erottuisivat paremmin taustastaan. Kirjaimet oli kiinnitetty kaappiin niin, että ne roikkuivat luukussa, kun laatikko vedettiin luukustaan pois. Jokaisessa laatikossa oli kuusen koristepallo, johon oli maalattu kunkin maan lipun värit tai kuvio. Joka päivä kiinnitettiin uusi lippupallo laatikoston päällä seisovaan kuuseen. Kirjaimet ilmestyivät laatikoston pinnalle epäjärjestyksessä yksi kerrallaan niin, että niistä muodostuva lause oli aluksi vaikeasti luettavissa. Näyttelyn puolivälissä järjestettiin arpajaiset, jossa ihmiset saivat arvata, mikä lause kirjaimista muodostui. Kun kaikki laatikot oli avattu ja kaikki pallot poimittu kuuseen, 24-kirjaiminen lause – joulun tärkein sanoma - tuli vihdoinkin esille.

Päivä prinsessana!

Kun hyvinkäläisiltä päiväkotilapsilta kysyttiin heidän lempihahmoaan, tytöt vastasivat yksimielisesti lähettämällä valtaisan kasan prinsessapiirustuksia. Se sai Hyvinkäällä toimivan Lasten ja nuorten taide-

ivier Messiah's work *Vingt regards sur l'enfant-Jésus* played during the exhibition.

In his Advent calendar, the main thing for Alexander Reichstein was to show how the everyday turns

into a celebration. Before the windows were opened, the chapel had a drab appearance. There were old cabinets, cupboards and suitcases – lots of things to open and close, because in Reichstein's experience

children are interested in anything behind lock and key in cupboards or boxes. They are fascinated by the process of searching, opening and finding. Every hidey-hole had a ribbon and a number. There were

Päivä prinsessana! -näyttelyn avajaiset. Kuvassa prinsessan seurassa Vera Hlebnikova (vas.), Alexander Reichstein ja Elisse Heinimaa. Hyvinkään lasten ja nuorten taidekeskus, 1997.

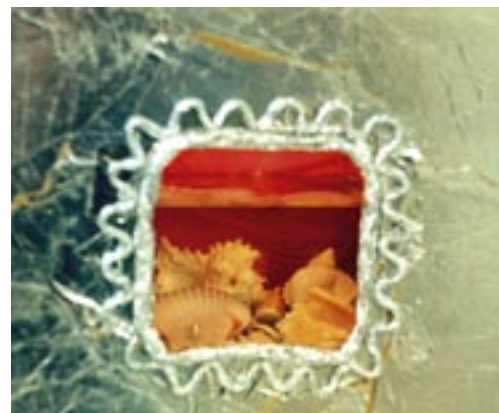
Opening of the exhibition Princess for One Day! A princess in the company of Vera Hlebnikova (left), Alexander Reichstein and Elisse Heinimaa. Hyvinkää Art Centre for Children and Young People, 1997.

keskuksen tilaamaan Alexander Reichsteinilta näyttelyn prinsessa-teemasta.

Vaikka Alexander Reichstein ei ollut koskaan ollut pikkutyttö eikä piirtänyt prinsessoja, hän innostui asiasta. Varsin pian hän ymmärsi, ettei selviäisi tehtävästä yksin. Hän kutsui apuun Vera Hlebnikovan. Keskukseen henkilökuntakin oli mukana ompellessa prinsessapukuja, maalaamassa ja koristelemassa prinsessakenkiä.

Päämääränä oli päästää joka tytön sisäinen prinsessa ulos. Tapahtuma eteni kitsin suuntaan. Lavalta oli kultaa, hopeaa ja jalokiviä eli asioita, joita yleensä liitetään tarunomaiseen prinsessaelämään. Hopeinen linnanmuuri, jonka ikkunoissa oli viitettä tunnettuihin prinsessatuihin, jakoi tilan kahtia. Muurin takana oli pukuhuone, jossa prinsessapuvut ja niihin kuuluvat ihanat asusteet vaihdettiin ylle.

threads and hooks dangling from the ceiling to hang the retrieved star-shaped objects on. The stars were made from everyday articles like spoons, tools and toys covered with shiny paper. Every day a new group searched out, found and hung up a new discovery in the right place. At the end the boxes, drawers and suitcases in the room were empty and the heavens full of stars. Christmas had finally arrived.

The most interesting part of the project was to see the children's sparkling eyes when they found the right hiding place and the star was hung in the sky. The game was like classic hide-and-seek or rather a treasure hunt, which is always captivating.

Prinsessatuihin viittaavia pikkuvitrinejä.

Small showcases based on fairytales of princesses.

Valmiit prinsessat esiintyivät ruusujen ympäröimällä vaaleanpunaisella lavalla. Poikien aluetta oli linnanpiha lohikäärmeineen.

Alexander Reichstein halusi tutkia, mitä pikkutyttöjen sielussa tapahtui, kun hän siirtyi prinsessan rooliin.

The library's Advent calendar

At the time of the *Withdrawn* exhibition in the Finnish Parliament library, Alexander Reichstein came across a wonderful disused filing cabinet. That was

Pikkutyöt leikkivät aikuista naista ja pojat saivat olla sankareita. Pysyväksi muistoksi tapahtumasta jäi Mikko Perkoilan säveltämä *Laulu seitsemästä prinsessasta*, jonka Perkoila lauloi ensimmäistä kertaa näyttelyavajaisissa.

er contained a Christmas tree bauble with a country's flag on it. Every day a new bauble was hung on the tree on top of the cabinet. The letters appeared one at a time in the wrong order so that at first the sentence they formed could not be made out. Half way through lots were drawn to guess the sentence. When all the drawers were open and all the baubles were on the tree, the 24-letter sentence – the Christmas message – finally appeared.

Princess for One Day!

When children at a nursery in Hyvinkää were asked about their favourite character, the girls sent in a huge pile of drawings of princesses – a unanimous response. That inspired the Hyvinkää Art Centre for Children and Young People to commission an exhibition from Alexander Reichstein with a princess theme.

Even though Alexander Reichstein was never a little girl nor had he drawn princesses, he was enthusiastic. He soon realized that he couldn't complete the task alone. He called on Vera Hlebnikova. The staff at the centre also helped, sewing princesses' dresses, painting and decorating princesses' shoes.

The idea was to bring out the princess in every girl. The event was getting kitschy. The stage was covered in gold, silver and jewels – things normally associated with the life of a fairytale princess. A silver castle wall with windows referring to well known princess tales divided the area into two. Behind the wall there was a dressing room for changing into the princesses' dresses and accessories. The princesses then emerged

Poika ja lohikäärme.
Pohjolan talo, Reykjavik, 1999.

A boy and a dragon.
Nordic House, Reykjavik, 1999.

turned into the next Advent calendar. Alexander put a bronze letter in each opening and coloured the recesses a dark colour so that the letters stood out better. The letters were mounted so that they hung in the opening when a drawer was taken out. Each draw-

Höyhensaari

Sakari Topeliuksen juhlavuoden kunniaksi Tikanojan taidekoti tilasi Alexander Reichsteiniltä näyttelyn, johon kuului sadunkerrontaa ja teatteriesityksiä. Ni-

Näyttelystä löytyi asusteita erikokoisille ja -ikäisille prinsessoille.

The exhibition contained outfits for princesses of all sizes and ages.

liin. Hän huomasi, että puettuaan vaatteet jokainen tyttö käyttäytyi heti toisella tavalla; tyttö koki ylpeyttä ja arvokkuutta, mikä näkyi selän asennosta ja siitä, että hän katsoi eteenpäin ja liikkui hitaasti. Näyttely korosti tyttöjen ja poikien eroavaisuuksia.

meksi tapahtumalle tuli *Höyhensaari eli Topeliuksen sadun ja unen maa*. Keskeisinä satuina näyttelyssä oli *Koivu ja tähti* sekä *Pikku-Lasse*.

Tilaan rakennetussa koivussa riippui satusedän lapsuuteen liittyviä esineitä, joiden kaltaisia Alexan-

Prinsessan pukuhuone varusteineen sekä prinssin kurkistusluukku.

Princess's dressing room and equipment and prince's peephole.

on to a pink stage, surrounded by roses. The boys' area was the castle courtyard with its dragon.

Alexander Reichstein wanted to find out what happened in a little girl's soul when she dressed as a princess. He noticed that, once dressed up, all girls underwent a change; the girls felt pride and dignity, shown in the way they walked upright and looked straight ahead and moved slowly. The exhibition stressed the differences between girls and boys. The little girls played at being grown-up women and the boys could be heroes. A lasting memory of the event was the *Song of Seven Princesses* by Mikko Perkoila, which he sang for the first time at the opening of the exhibition.

der Reichstein oli nähnyt Topeliuksen lapsuudenkodissa Uudenkaarlepyyn Kuddnäsissa. Katossa vilkkui tähti. Itse toiminnallisen tilan näyttelyssä muodosti valtavan iso höyhentyyny, jonka ympärille oli asennettu vaahtomuovista leikattuja ja maalattuja maanosia, joille lapset saattoivat istuutua satujen kuuntelun ajaksi tai joiden päällä he saattoivat hyppiä ja leikkiä vaikka matkaa maailman ympäri. Lisäksi näyttelyssä oli salaperäinen tila, johon pääsi vain kurkistamaan. Se viittasi Topeliuksen satuun *Turun linnan tonttu-ukko*.

Feather Island

To mark the jubilee year of Sakari Topelius, the Tikanoja Museum commissioned an exhibition from Alexander Reichstein including story-telling and theatre performances. The event was called *Feather Island or Topelius's land of fairytales and dreams*. The main fairytales featured were *The Birch and the Star* and *Little Lasse*.

Objects resembling those that Alexander Reichstein had seen in Topelius's childhood home in Kuddnäs, Nykarleby hung on a birch tree in the exhibition hall. A star twinkled on the ceiling. The active part of the exhibition was a huge feather pillow sur-

Trilogia

Alexander Reichsteinin tähän astisena päätyönä voi pitää trilogiaa, joka muodostuu kolmesta kokonaisuudesta eli *Mare Nocturnumista*, *Bestiarium Construendumista* ja *Alma Terrasta*. Teokset viittaavat maailman mytologioihin.

Mare Nocturnum

Veistosinstallaatio *Mare Nocturnumin* (öinen meri) ensimmäinen versio syntyi vuonna 2002 Haukkavuoren entiseen vesitorniin Kotkaan. Alexander Reichstein halusi tehdä pimeästä, vielä vedelle tuoksu-vasta tilasta sellaisen vedenalaisen maailman, jossa mm. Olaus Magnuksen merikartoista tutut sekahahmot seikkailisivat. Näyttelyn pääteemaksi tuli meren syvyyden mystiikka.

Merenneidot, ihmiskalat, meriratsut ja tritonit uivat vesisäiliössä hitaasti Eerik Siikasaaren säveltämän musiikin tahdissa. Kanaverkosta muotoiltujen esineiden päälle oli ruiskutettu maalia, joka fluoresoitui siniseksi UV-valossa. Hahmot ovat kuin kolmiulotteista grafiikkaa. Sellaisina ne toimivat grafiikan ja veistotaiteen välisessä maastossa.

Vuonna 2004 teos nähtiin paljon suuremmassa mitakaavassa Retretin luolastossa. Molemmissa paikoissa installaatiota pyöritti Martin Hackenbergin rakentama karuselli moottoreineen, jota yleisö ei voinut nähdä. Pimeässä hitaasti pyörivät olennot tuovat mieleen unemme, joissa piilotajuisella alueella ”tiedämme” ongelmamme. Syvyydspsykologien mielestä

rounded by continents made from cut-out and painted foam rubber for children to listen to the stories on, bounce and “go round the world”. There was also a secret space that could only be glimpsed, an allusion to Topelius’s tale *The Tomte at Turku Castle*.

Trilogy

Alexander Reichstein’s main work is considered the trilogy comprising *Mare Nocturnum*, *Bestiarium Construendum* and *Alma Terra*. The works are inspired by world mythology.

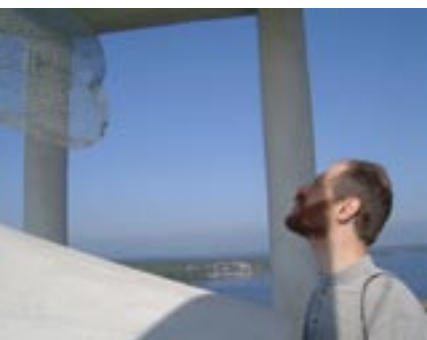
Mare Nocturnum

The first version of the sculpture installation *Mare Nocturnum* was placed in the former Haukkavuori water tower in Kotka in 2002. Alexander Reichstein wanted to turn a dark, dank place into an underwater world fit for the fantastical creatures in Olaus Magnus’s sea charts. The central theme of the exhibition was the mysticism of the deep sea.

Mermaids, merfolk, hippocamps and tritons swam slowly in the water tank to the music of Eerik Siikasaari. The objects were made of chicken wire sprayed with paint that fluoresced blue in UV light. The three-dimensional figures were somewhere between graphics and sculpture.

In 2004 a much larger-scale version of the work was seen in the caverns at Retretti. In both places the installation was mounted on an unseen motorized carousel built by Martin Hackenberg.

Mare Nocturnum
Haukkavuoren näkötorjissa.
Alexander ja tuulen hahmo.
Kotka, 2002.

Mare Nocturnum
in the Haukkavuori
panorama tower.
Alexander and the figure
of the wind.
Kotka, 2002.

Mare Nocturnum. Liikkuva installaatio. Kanaverkko, fluoresoiva maali, UV-valo. Salon taidemuseo, 2007 (sivulla 71). Taidekeskus Retretti, Punkaharju, 2004 (sivuilla 72 - 75).

Mare Nocturnum. Moving installation. Wire mesh, fluorescent paint, UV light. Salo Art Museum, 2007 (page 71). Retretti Art Centre, Punkaharju, 2004 (pages 72 - 75).

myyttisten tarinoiden yksi keskeinen aihe on vapautuminen vanhemmista. Kasvaakseen tasapainoiseksi aikuiseksi lapsen tulee löytää omat, aidot tunteensa isän ja äidin tunteiden, pelkojen, ahdistusten, toiveiden ja käskyjen joukosta.*

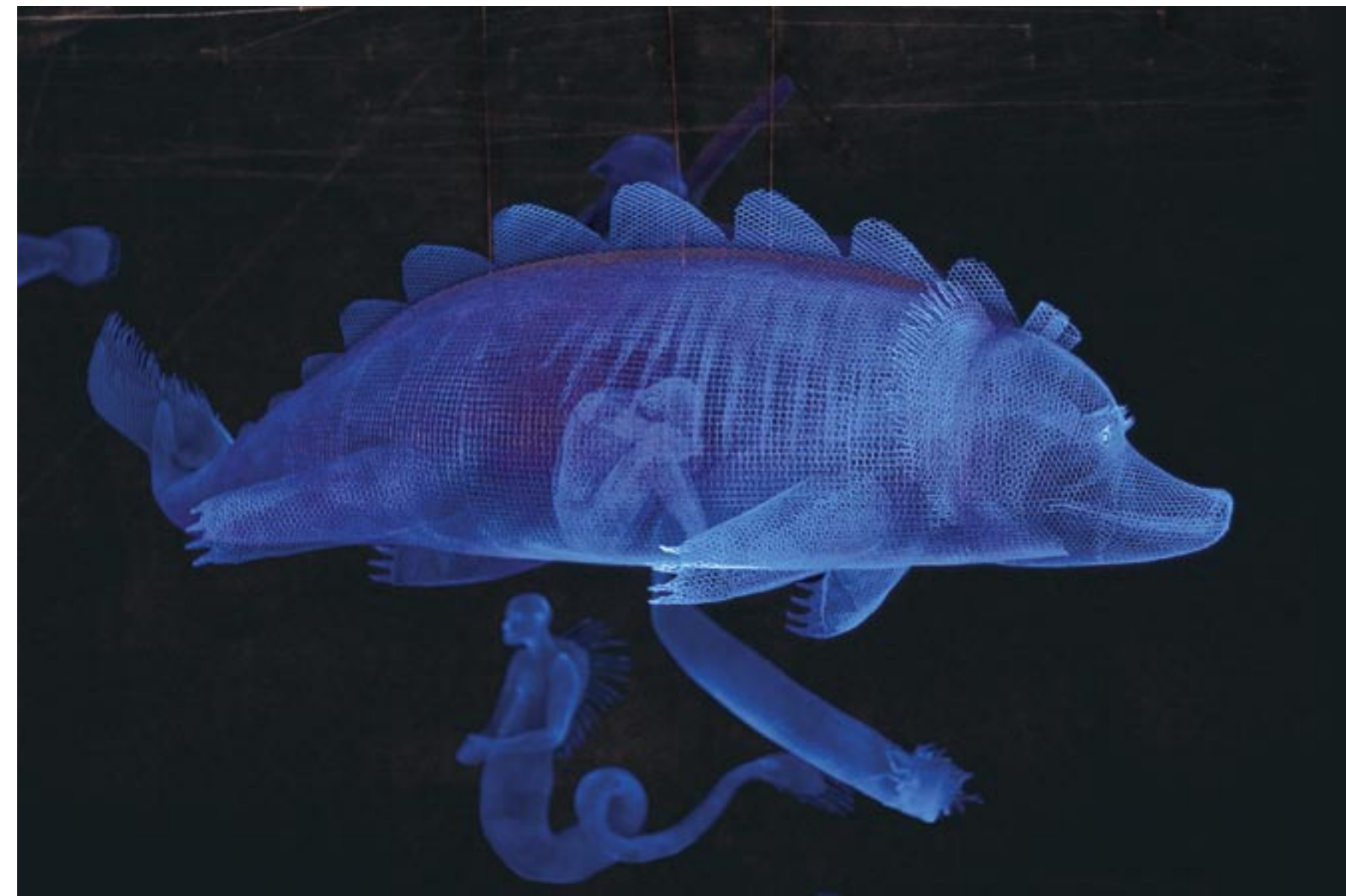
Unen ja syvään meren maailmaan viittaavat hahmot vievät meidät katoamattoman kauneuden maailmaan. Hahmot toimivat unen ja toden rajapinnalla, katsojan mielentilasta riippuen joskus ehkä enemmän epätoden puolella, sellaisena kuin muinaiset merimiehet viikkokausia merellä purjehdittuaan aliravittuina luulivat ne näkevänsä. Nämä hahmot ovat osoituksia merenalaisista salaisuuksista, joille ihminen aina etsii muotoja.

Creatures moving slowly in the dark remind us of our dreams, where our problems “reveal themselves”. In the view of depth psychologists, a central theme in mythical stories is release from parents. In order to grow into balanced adults children must develop their own, genuine feelings from their mothers’ and fathers’ feelings, fears, anxieties, hopes and commands.

Creatures from dreams and the deep sea transport us to a world of everlasting beauty. The creatures operate at the interface between dreams and reality, for some maybe more the unreal, like those imagined by undernourished ancient mariners after weeks at sea. These creatures embody the underwater secrets that people always try to visualize.

Bestiarium Construendum

Whereas *Mare Nocturnum* presented fantastic creatures as distant, dreamlike characters, visitors to the *Bestiarium Construendum* installation, which was first shown at the Amos Anderson Art Museum in 2004, were able to construct the monster themselves.

Bestiarium Construendum

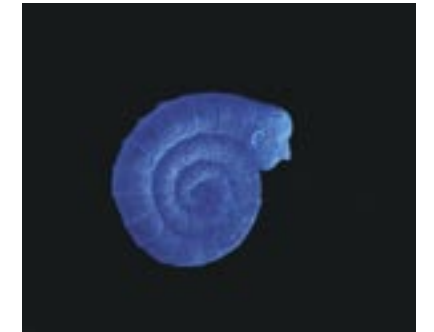
Kun *Mare Nocturnum* esitteli taruhahmot etäisinä, unenomaisina hahmoina, Amos Andersonin taide-

The metaphore became reality when children used the sculpture elements provided to make bulls, crocodiles, unicorns, centaurs, sphinxes, angels, devils, werewolves, dinosaurs, mermaids etc. Stories and

museossa vuonna 2004 ensiesiintymisensä saanut *Bestiarium Construendum* (rakennettava eläinkunta) -installaatioissa näyttelyvieraat pääsivät itse osallistumaan hirviön rakentamiseen.

myths related to these creatures are found the world over, such as in China and South America. Many of them are also known from ancient Greece, and have passed into our common heritage. Creatures like this

Metafora tuli todeksi, kun lapset saattoivat kasata valmiina olevat veistososat häräksi, krokotiiliksi, yksisarvisiksi, kentauriksi, sfinksiksi, enkeliksi, paholaiseksi, ihmissudeksi, dinosaurukseksi, merenneidoksi jne. Hahmoihin liittyviä tarinoita ja myyttejä tunnetaan kaikkialta maailmasta, kuten Kiinasta ja Etelä-Amerikasta. Monet niistä tunnetaan myös arkaaisessa kreikkalaisessa kulttuurissa, josta olemme imeneet ne yhteiseksi omaisuudeksemme. Tällaisia olentoja esiintyy unissamme, tarinoissa ja kuvataiteessa. Vieraassa hahmossa lapset saavat kokeilla rajanomaisessa tilassa olemista, mikä tarjoaa heille mahdollisuuden initiaatiotiitin kokemiseen*.

Kevyt, kivetä näyttävä materiaali ja kappaleet toisiinsa liittävät magneetit tekevät mahdolliseksi sen, että jopa pikkulapset pystyvät nostamaan veistosten osia ja rakentamaan niistä jättikokoisia kokonaisuuksia. Leikissä on 36 osaa, joka taas nostaa yhdistelmien määrän lähes loputtomaksi. Alexander päätteli, että osia yhdistämällä saa aikaan seitsemän tavallista eläintä, monta kymmentä kulttuurihistoriasta tuttua taruolentoa sekä tuhansia uusia, ennen näkemättömiä hahmoja. Veistososien rakentamisessa ja kiinnitysjärjestelmän keksimisessä Alexander Reichsteinia auttoi Martin Hackenberg. Musiikin tapahtumaan teki Rami Eskelinen. Näyttelyä toteuttamassa mukana oli myös Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoita, jotka toimivat näyttelyn oppaina ja salivalvojina.

Lapset keksivät olennoilleen nimet ja kirjoittivat tarinoita. Opiskelijat valokuvasivat heidän rakentamiaan luomuksia. Kuvista ja teksteistä syntyi rinnakkaisnäyttely.

occur in our dreams, in stories and in art. In the strange creature children have a sense of being in a liminal state, an experience akin to a rite.

The light, stonelike material and the magnets holding the pieces together mean that even small children can lift the sculpture elements and build giant models with them. The game has 36 parts, which makes the possible combinations almost endless. Alexander worked out that the assembled parts can make seven ordinary animals, dozens of creatures familiar from cultural history and thousands of new and unknown creatures.

Martin Hackenberg helped Alexander Reichstein to make the sculpture elements and design the fastening system. The music for the event was composed by Rami Eskelinen. Students from the University of Art and Design Helsinki helped to arrange the exhibition, acting as guides and supervisors.

The children invented names for their creatures and wrote stories. The students photographed the children's creations. The pictures and stories turned into a parallel exhibition.

Bestiarium also gives young adults opportunities for play. They can let their imagination run free and build large and unusual constructions without any supervision.

Assembling the *Bestiarium* elements is a testing ground for people's imagination, which demonstrates the possibilities opened up by joining familiar elements in unfamiliar ways. *Bestiarium Construendum* is also a therapeutic game. It helps us to slay our "inner monster". People generally act in

Bestiarium Construendum.
Muuttuva installaatio.
Solupolystyreeni, vaneri,
paperimassa, magneettikiinnitys.
Amos Andersonin taidemuseo,
Helsinki, 2004
(sivuilla 77 - 81).

Bestiarium Construendum.
Modifiable installation.
Expanded polystyrene, papier-mâché,
magnet connectors.
Amos Anderson Art Museum,
Helsinki, 2004
(pages 77 - 81).

* Simonsuuri, Kirsti, Ihmiset ja jumalat. Myytit ja mytologiat.
Kirjayhtymä, Hämeenlinna 1994, 30 -31.

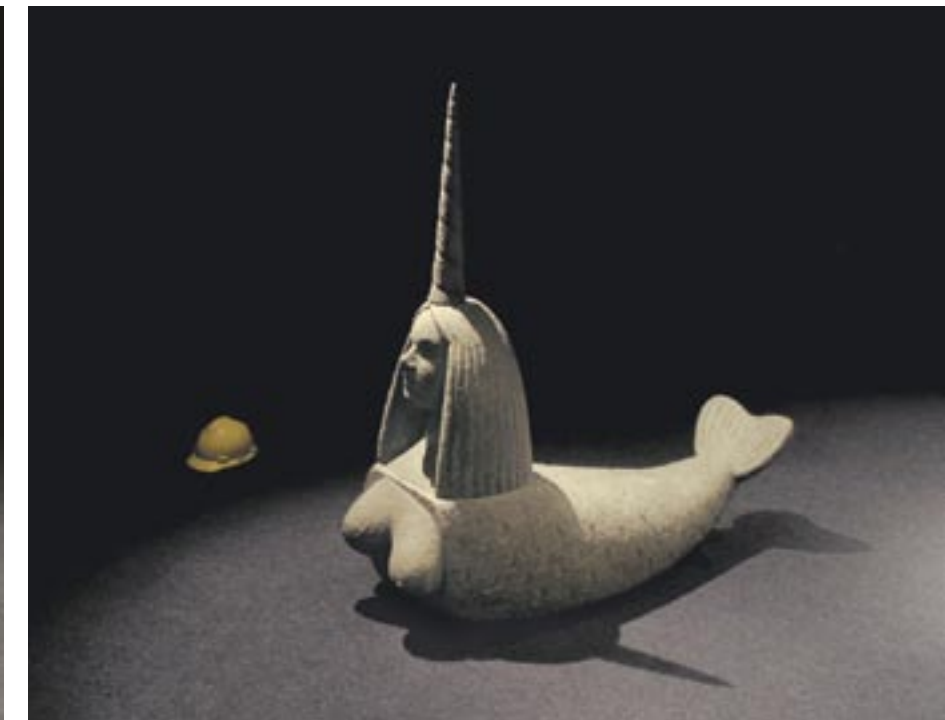
Bestiarium tarjoaa leikkimahdollisuuksia myös nuorille aikuisille, koska he pystyvät rakentamaan osista suuriakin kokonaisuuksia ja heidän mielikuvituksensa ylsi epätavallisiin ratkaisuihin. Jotkut veistososat voi tulkita eroottisiksi, mikä tekee leikin nuorten mielestä hauskaksi ja saa heidät viihtymään näyttelyssä.

Bestiarium-palasten kokoaminen on ihmisen mielikuvituksen kokeilukenttä, joka näyttää tuttuun elementtien epätavallisesta yhdistämisestä avautuvat mahdollisuudet. *Bestiarium Construendum* toimii myös terapeuttisena leikkinä. Se auttaa meitä

different roles in different situations. They generally do so spontaneously, unwittingly. When they notice they are acting, a gap opens up between the self and the role. That is where liberation begins. *Bestiarium Construendum* offers tools for such games of liberation.

Alma Terra

Alexander Reichstein had the idea for the *Alma Terra* (Mother Earth) exhibition when looking at the Earth from an aeroplane. This led to the idea of a

Bestiarium Construendum:
tekijät teostensa ääressä.
Amos Andersonin taidemuseo,
Helsinki, 2004.

tuhoamaan "sisäisen hirviömme". Ihminen esittää eri tilanteissa yleensä erilaisia rooleja. Useimmiten hän tekee sen luonnostaan, tiedostamatta. Kun hän huomaa näyttävänsä, itsen ja roolin väliin avautuu tilaa. Siitä alkaa vapautuminen.* *Bestiarium Construendum* tarjoaa välineitä tällaisille vapautumisleikeille.

patchwork landscape that children could crawl on. The landscape is a reminder of the "Mother Earth" revered by the Russians and also known in the mythologies of many other countries.

Alma Terra is a huge patchwork sculpture in relief measuring 5 x 8 x 1.3 metres that children can play on, exploring it with soft cars and trains, aeroplanes and ships, or building cities and villages from elements. They are also soft and brightly coloured because the work is designed as a play structure even

Alma Terra

Alma Terra (ruokkiva maa) -näyttelyn idean Alexander Reichstein keksi katsellessaan maata lentokoneesta. Näin syntyi ajatus tilkkupeittomaisemasta, jolle lapset pääsisivät ryömimään. Maisema on muistuma venäläisten kunnioittamasta "Äiti Maasta", joka on tunnettu myös monien muiden maiden mytologioissa. *Alma Terra* on valtava, 5 x 8 x 1,3 metrin kokoinen reliefimäinen pehmeä tilkkuveistos, jonne

for babies. Surrounded by a mass of blue carpet, *Alma Terra* looks like an island in the ocean.

First a relief was sculpted from expanded polystyrene, which was padded with foam rubber. A fabric lining was then sewn on the construction, after which Alexander and Vera Hlebnikova arranged the land masses. Members of Finn Quilt helped out, sewing together large patchwork pieces by hand. The entire top layer is easily rolled up and transported, as are the elements of the relief base.

Bestiarium Construendum:
creators next to their works.
Amos Anderson Art Museum,
Helsinki, 2004.

lapset pääsevät leikkimään matkustamalla pitkin sitä pehmoautoilla ja –junilla, lentokoneilla ja laivoilla, tai rakentamalla kaupunkeja ja kyliä palikoista. Ne-kin ovat pehmeitä ja kirkkaanvärisiä, koska teos on suunniteltu sopivaksi leikkialustaksi jopa vauvoille. *Alma Terra* on ikään kuin meren ympäröimä saari.

Ensin teosta varten veisteltiin reliefi styroksista, joka pehmennettiin vahtomuovilla. Laitoksen päälle ommeltiin vuorikangas. Tämän jälkeen Alexander ja Vera Hlebnikova somittelivat maapalstat. Suomen tilkkuyhdistyksen jäsenet osallistuivat talkoihin, kun piti yhdistää isot tilkkupalstat ompelemalla ne käsin yhteen. Koko peiton voi rullata ja kuljettaa helposti, samoin kuin osista koostuvan reliefialustan.

Vauvat ryömivät *Alma Terran* pinnalla, isommat lapset leikkivät ja oikeastaan vain aikuiset näkivät Äiti Maan hahmon itsensä. Teosta voi tarkastella siis monessa tasossa.

Alma Terra, installaatio.
Solupolystyreeni, vaneri,
vahtomuovi, kangastilkut.
Taidekeskus Retretti,
Punkaharju, 2005.

Alma Terra, installation.
Expanded polystyrene, plywood,
foam rubber, patchwork.
Retretti Art Centre,
Punkaharju, 2005.

Babies crawl on the surface of *Alma Terra*, bigger children play on it and only adults actually get to see the female contours of Mother Earth. The work, therefore, can be perceived on many levels.

*Alma Terran rinnalle
tilkkutöistä syntynyt
maisemasarja, 2005.*

*Patchwork landscape series
made in connection with
Alma Terra, 2005.*

Pesä

Keväällä 2007 Ateneumin taidemuseossa pidetyssä *Eläinten aika* -näyttelyssä Alexander Reichsteinilla oli teos *Pesä*, joka oli lapsikatsojien erityissuosiossa.

Pesä rakentuu halkaisijaltaan melkein kolmemetrisestä nuoren pihlajan rungoista tehdystä korista, jonka sisään on muovattu harmaa pehmeä huopamalja. Siinä on yli puolimetrinen muna, joka reagoi kosketukseen ja puhuu pesässä oleville lapsille. Munan saa puhumaan munan pinnassa oleva kosketustunnistin ja Michihito Mizutanin kehittämä ohjelma.

The Nest

At the Age of the Animal exhibition at the Ateneum Art Museum in spring 2007, Reichstein's work *The Nest* was a firm favourite with the children present.

The nest is almost three metres in diameter and is woven from young rowan trunks with a soft grey felt casing in the middle. The nest contains a half-metre egg that reacts to touch and talks to the children in the nest. The talking egg is controlled by a sensor on the egg's surface and a program developed by Michihito Mizutani.

Pesä on pehmeä ja mukava. Se on kodin symboli ja tarjoaa lapselle turvapaikan. Se ei ole vain visuaalinen, vaan myös kehon kokemus, joka jää pysyväksi lapsen tai aikuisen muistiin. Näyttelyn aikana lapset kävivät pesässä keskustelua munan kanssa. Aluksi munan sisällä olevan olion tekemät kysymykset vai-

The nest is soft and comfortable. It is a symbol of the home and offers children a refuge. It is not just a visual, but also a bodily experience, with the contrasting rough and smooth textures of the trunks, the felt and the egg. Children and adults alike may remember the experience forever.

kuttivat vaarattomilta: "Kuka sinä olet? Mikä sinun nimesi on? Kuinka vanha olet?", muna kysyi lapsen äänellä ja antoi kohtuullisen paljon aikaa vastata kysymyksiin. Sen jälkeen se kysyi yhtäkkiä ja odottamatta: "Ja milloin aiot kuolla?"

Pesä oli Eläinten aika -näyttelyn yhteydessä olleen *Satumetsä*-installaation ydinosa. Ateneumin käyn-

During the exhibition children chatted to the egg in the nest. At first the questions asked by the being in the egg appeared fairly harmless: "Who are you", "What is your name?", "How old are you?", the egg asked in a child's voice and allowed quite a long time for the answers. Then suddenly and unexpectedly it asked: "And when are you going to die?"

nistämä projekti toteutettiin yhdessä Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Näyttelyssä olleet seinämaalaukset, eläinveistokset ja kuvakirjat valmistuivat Maria Laukan ja Alexander Reichsteinin vetämän museopedagogiikan kurssin yhteydessä.

Satu sadosta

Kesällä 2007 Alexander Reichstein esitteli Retrettiin luolastossa teoksensa *Satu sadosta*. Teos on puu, jossa on jatkuvasti kasvavia ja kutistuvia, jättikokoisia hedelmiä, vihanneksia ja juureksia. Puun idealla on kaksi eri lähtökohtaa.

Toinen liittyy hyötykasvien mytologiaan eli kautta aikojen ihmisiä askarruttaneeseen kysymykseen, mistä ihminen saa ruokaa. Jotkut Amerikan intiaaniheimot uskoivat, että on ollut puu, jossa on kasvanut kaikki maailman hedelmät. Eri maissa tunnetaan satuja ja taruja jättikokoisista juureksista ja hedelmistä.

Mutta oli toinenkin lähtökohta, joka löytyi paljon lähempää neuvostotodellisuudesta. Maan poliittisessa järjestelmässä pääsivät vallalle monet nk. pseudotiedemiehet. Reichsteinin mukaan mielikuvittellisin heistä oli akateemikko Trofim Lysenko (1898 - 1976), jonka mukaan hyötykasveja saattoi kasvat-
taa siinä missä neuvostoihmisiäkin. Hän tuki mm. lahjakkaan kasvijalostajan Ivan Mitšurin (1855 - 1935) kokeita. Heidän mukaansa neuvostokansalle voitaisiin tuottaa eksoottisia hedelmiä risteyttämällä niitä paikallisten kasvien kanssa. Ajattelu eteni valtion ylimpään johtoon saakka. Esimerkiksi Niki-

The Nest was the centrepiece of the *Fairytale Forest* installation at the *Age of the Animal* exhibition. Launched by Ateneum, the project was realized together with students from the University of Art and Design. The murals, animal sculptures and picture books in the exhibition were produced on a museum pedagogy course run by Maria Laukka and Alexander Reichstein.

Fertility Fiction

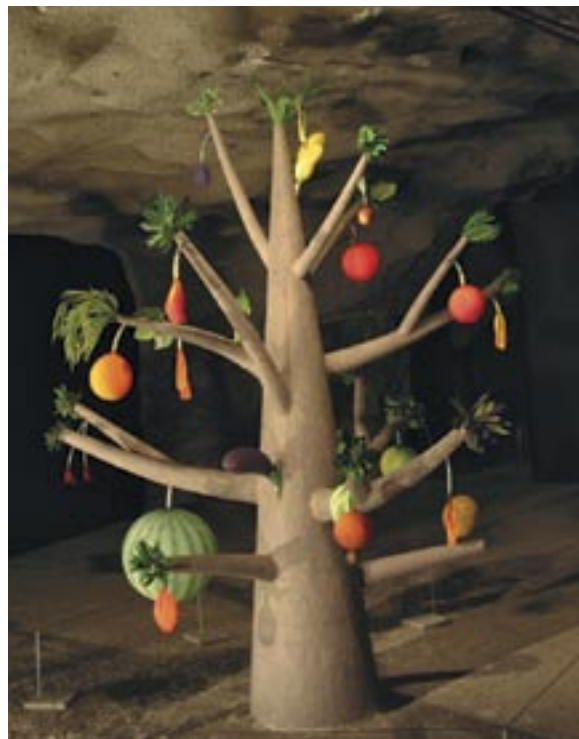
In summer 2007 Alexander Reichstein presented his work *Fertility Fiction* in the caverns of Retretti. The work is a tree with giant fruits, vegetables and root crops that are constantly growing and shrinking. The idea had two origins. The first has to do with the mythology of crops, the question that has taxed people through the ages of where people get their food from. Some native American tribes believed that there was a tree that bore all the fruits in the world. Various countries have tales of giant root crops and fruits.

There was another origin, much closer to the Soviet reality. In the Soviet political system many so-called pseudo scientists were propelled to the fore. According to Reichstein the most inventive was the academic Trofim Lysenko (1898 - 1976), who claimed that crops could be cultivated just like Soviet man. He supported the experiments of the gifted plant breeder Ivan Michurin (1855 - 1935). They claimed that exotic fruits could be produced for the Soviet people by cross-breeding them with local plants. The thinking reached all the way to the state's top leaders.

Pesä Satumetsä-installaation osana. Ateneumin taidemuseo, Helsinki, 2007 (sivuilla 88 - 90).

The Nest as part of the installation *Fairytale Forest*. Ateneum Art Museum, Helsinki, 2007 (pages 88 - 90).

ta Hruštšev halusi Yhdysvalloissa käytyään kasvat-
taa maissia oman maansa pohjoisilla leveysasteilla.
Kokeilut osoittautuivat käytännössä mahdottomiksi.
Reichstein on nyt tehnyt *Sadun sadosta* todeksi tai-
teen avulla.

Satua ja totta

Samalla tavalla kuin omiin projekteihin, Alexander
Reichstein suhtautuu myös tehtäviinsä näyttelyarkki-
tehtina. Myös ne ovat installaatioita, joissa pätevät

Tales and Truths

Alexander Reichstein applies the same approach as
in his own work to projects where he is the exhibi-
tion architect. These too are installations where the

For example, after visiting the United States Nikita
Khrushchev wanted to grow maize in the northern
latitudes of his own country. Tests proved impossi-
ble in practice. *Fertility Fiction* has now come true
through art.

Satu sadosta.
Vaneri, paperimassa,
paineilmajärjestelmä, ilmapallot.
Taidekeskus Retretti,
Punkaharju, 2007.

Fertility Fiction.
Plywood, papier-mâché,
compressed air system, balloons.
Retretti Art Centre,
Punkaharju, 2007.

amat, katsojan ja näyttelymateriaalin vuorovaikutusta korostavat tekijät. Suurin tähänastisista näyttelyarkkitehtuuritöistä on ollut Helsingin taidemuseossa Meilahdessa ja Göteborgin taidemuseossa 2005 - 2006 järjestetty suomalaista ja ruotsalaista lastenkirjakuvitusta 50 vuoden ajalta esittelevä näyttely *Satua ja totta*. Näyttelyssä, jossa mukana oli myös Reichsteinin kuvituksia, esiteltiin yli 70 suomalaista ja ruotsalaista lastenkirjakuvittajaa.

Näyttelyn teema oli Metsästä kaupunkiin. Koko näyttely oli rakennettu ikään kuin matkana erilaisien paikkojen läpi. Jokainen huone oli omistettu jollekin teemalle: vierailijat kävelivät kesäisen metsän läpi; he kohtasivat mystisen talvisen öisen tilan ja aurinkoisen maalaismaiseman; he "uivat" meressä ja päättivät kierroksensa kävelen kaupungin kaduilla. Reichsteinin näyttelyarkkitehtuuri perustui kuvitusten fragmentteihin, jotka oli painettu puolittain läpinäkyvälle lippukankaalle huoneenkorkuisiksi suurennettuina. Kankaiden väliin muodostui tiloja, joissa näyttelyn vieraat voivat viettää aikaansa lukemalla satukirjoja.

Satua ja totta -näyttelyssä yhdistyy Alexander Reichsteinin kuvittajan ja installaation tekijän ammatti. Molemmat operoivat tilalla ja leikkimäisyydellä, joka on Reichsteinin peruselementti niin kuvituksissa kuin näyttelyarkkitehtuurissakin. Tämä näyttely osoittaa Reichsteinin kiinnostuksen lastenkirjaan säilyneen; nyt se on vain saanut uuden muodon.

same elements emphasizing the interaction between beholder and exhibition material apply. The largest exhibition architecture assignment so far has been the exhibition *Tales and Truths* on 50 years of children's book illustration in Finland and Sweden held at the Helsinki City Art Museum in Meilahti and the Gothenburg Museum of Art in 2005-2006. The exhibition, which also included Alexander Reichstein's illustrations, featured over 70 Finnish and Swedish children's book illustrators. The theme of the exhibition was "from the forest to the city". The whole exhibition was constructed as a sort of journey through a number of places. Each room was dedicated to a particular theme: visitors walked through a forest in summer, they encountered a mystical winter's night and a sunny rural landscape, they "swam" in the sea and ended their tour walking the city streets. Reichstein's exhibition architecture was based on fragments of illustrations printed on semi-transparent flag cloth and enlarged to room height. Between the cloth were spaces where the youngest visitors could spend their time reading story books.

Tales and Truths combines Alexander Reichstein's professions of illustrator and installation designer. Both make use of space and playfulness, which is Reichstein's stock-in-trade both in his illustrations and exhibitions. This exhibition shows that Reichstein's interest in children's books has remained; now it has just been given a new form.

Satua ja totta
-lastenkirjakuvitusnäyttely
Helsingin kaupungin taidemuseo
Meilahdessa, 2005
(sivuilla 94 - 97).

Tales and Truths, an exhibition
of children's book illustration.
Helsinki City Art Museum
Meilahti, 2005 (pages 94 - 97).

*Meren syvyyksissä
-kosketeltava installaatio.
Vaahtomuovi, akryyli, 2002.
Salon taidemuseo Veturitalli,
2007.*

*Sea Bottom.
Touchy feely installation, 2002.
Acrylic on foam rubber.
Photo taken at
Salo Art Museum, 2007.*

Piirteitä Alexander Reichsteinin Aspects of Alexander Reichstein taiteilijakuvasta as an artist

Harmaapukuinen mies ja muita havaintoja

Avajaisissa Alexander Reichsteinin on tapana seisoa harmaassa puvussa oman työnsä ääressä. Siitä asemasta hänen on helppo tarkkailla välittömästi teosten saamaa vastaanottoa, lasten reaktioita ja aikuisten ihastelua. Taiteilija on paikalla mahdollisten yhteydenottojen ja kysymysten varalta. Hän näkee välittömästi, miten teos toimii. Interaktiivisuus alkaa jo tästä.

Yhteistyön voimaa

Alexander Reichstein on kuvittanut lastenkirjoja, järjestänyt näyttelyitä, rakentanut installaatioita ja pitänyt työpajoja. Usein hänellä on apunaan työryhmä, johon saattaa kuulua eri alojen asiantuntijoita,

A man in a grey suit and other observations

At openings Alexander Reichstein has a habit of standing next to his own works in a grey suit. From that vantage point it is easy to follow at first hand how his works are perceived, how children react and adults admire. The artist is on the spot for any responses or questions. He sees immediately how his art works. The interaction starts there.

The power of co-operation

Alexander Reichstein has illustrated children's books, organized exhibitions, built installations and held workshops. Often he is assisted by a working group comprising experts in various fields, such as engineers, technicians, carpenters, dressmakers, com-

kuten insinöörejä, tekniikoita, puuseppiä, ompelijoita, säveltäjiä ja muusikoita. Monta kertaa hänen työparinaan on ollut saman Moskovan polygraafisen korkeakoulun käynyt taiteilija Vera Hlebnikova (s.1954).

Ollessaan jatko-opiskelijana Taideteollisessa korkeakoulussa Helsingissä Alexander Reichstein tapasi koulun puutyöpajan mestarin, Martin Hackenbergin (s.1949), joka on auttanut häntä monien installaatioiden rakentamisessa. Tärkeintä on ollut kuitenkin, että Hackenberg on insinööri, joka osaa porautua asioiden ytimiin ja jolle ei mikään tunnu olevan mahdollista. Mitä vaikeampi ongelma, sitä suurempi haaste se on saksalaissyntyiselle tekniikan ihm miehelle. ”Helppoja” juttuja hän jopa kieltäytyy tekemästä.

Miesten ensimmäinen yhteistyö oli *Satutammi* (1999). Sen he tekivät päiväkotia Kalinkaan. Lähes viisimetrinen tammi oli täynnä satuhahmoja, jotka tulivat esille Martin Hackenbergin keksimällä tekniikalla. Hackenberg auttoi Reichsteinia monta kertaa sen jälkeenkin, kuten *Kirjalleja ja nallekirjoja*, *Mare Nocturnum* ja *Bestiarium Construendum* -näyttelyissä. Hackenberg teki myös *Satu Sadosta* -teoksen koneiston. Niin ikään *Pesä*-teoksessa Hackenbergillä on ollut sormensa pelissä.

Taiteilijan ja insinöörin yhteistyö on prosessi, jossa on tärkeää, ettei suunnitelma ole koskaan liian valmis, vaan että siinä on koko ajan pelivaraa. Martin Hackenberg ei koskaan toteuta Reichsteinin piirustuksia sellaisenaan, vaan kyseenalaistaa niitä koko ajan. Taiteilijalla on oltava työstään vahva visio, ettei tekniikka kasva pääasiaksi.

posers and musicians. The artist Vera Hlebnikova (b. 1954), who also attended the Moscow Polygraphical Institute, has often been his partner.

When he was a post-graduate student at the University of Art and Design in Helsinki, Alexander Reichstein met Martin Hackenberg (b.1949), a technician in the wood workshop. Hackenberg has helped to build many of Alexander's installations. The most important thing has been that Hackenberg is an engineer who can get to the heart of the matter and to whom nothing appears impossible. The harder the problem, the bigger the challenge to the German-born technological genius. He sometimes even refuses to do "easy" things.

Their first joint project was *The Fairytale Oak* (1999) for the Kalinka children's nursery. An oak tree, almost five metres high, was full of fairytale characters which came out using mechanisms developed by Martin Hackenberg. Hackenberg helped Reichstein many more times, such as in the exhibitions *Book Teddies and Teddy Books*, *Mare Nocturnum* and *Bestiarium Construendum*. Hackenberg also made the technical apparatus for the work *Fertility Fiction*. He was also involved in the work *The Nest*.

Co-operation between the artist and the engineer is a process where it is important for the plan never to be too complete – there always has to be room for manoeuvre. Martin Hackenberg never reproduces Reichstein's ideas exactly; he always questions and probes them. The artist has to retain a strong vision of his work so that the mechanics do not take over.

Tyyli vaihtelee

Koska Alexander Reichstein on tehnyt monenmoista ja monella tyylillä, hän toteaa, että häneltä puuttuu oma tyyli. Oikeampaa olisi ehkä sanoa, että Reichsteinin tyyli vaihtelee. Näin on siksi, että hän leikkii koko ajan taidehistorialla ja kertoo sieltä kulloinkin kuhunkin teokseen tai näyttelyyn tarvitsemansa tyylin: milloin arkaaisen kreikkalaisen, kuten *Bestiarium Construendum* -näyttelyssä; milloin renessanssin, kuten *Mare Nocturnum* -näyttelyssä; milloin barokin ja rokokoon, kuten *Päivä prinsessana!* -näyttelyssä. Myös venäläinen folklore näyttäytyy niin hänen kuvituksissaan kuin näyttelyissäänkin.

Alexander Reichsteinin kertomusten toteuttaminen lapsille edellyttää runsaasti käytännön työtä

Style varies

Because Alexander Reichstein has done many things in many styles, he says that he lacks a style of his own. It might be more correct to say that Reichstein's style varies. This is because he is always playing with art history and replicates the style he needs for each work or exhibition: be it archaic Greek, as in the *Bestiarium Construendum* project; the Renaissance, as in the *Mare Nocturnum* installation; or baroque and rococo, as in the *Princess for One Day!* exhibition. Russian folklore is also evident in both his illustrations and exhibitions.

Building Alexander Reichstein's ambitious exhibitions for children takes a huge amount of practical work with complicated technical problems and

Martin Hackenberg
Bestiarium Construendum
parissa, 2003.
Vera Hlebnikova
Alma Terralla, 2005.
Kukka-Maria Heikkinen
Alma Terralla, 2005.

Martin Hackenberg
and *Bestiarium Construendum*, 2003.
Vera Hlebnikova
on *Alma Terra*, 2005.
Kukka-Maria Heikkinen
on *Alma Terra*, 2005.

vaikkeine teknisine ongelmineen. Hänen projektinsa toteuttamista ympäröi vuorovaikutusten monimutkainen verkko. Ehkä juuri tästä muodostuu Reichsteinin taiteellinen tyyli. Se tarkoittaa erilaisten ihmisten yhteen saattamista ja näiden työskentelyn sallimista siten, että yhteistyökumppanit innostuvat projektista ja voivat toimia ja tehdä itsenäisiä päätöksiä, vaikka taiteilijan silmä ei heitä joka hetki valvoisikaan.

Alexander Reichstein sanoo taiteilijana olevansa nautiskelija, joka tuntee suurinta iloa ideoiden kehittelystä sekä työskentelyyn liittyvästä käsityöstä. Hänen tekemistään tuntuu säätelevän leikin periaate. Luodessaan installaatioitaan Reichstein ei aina ajattele lapsia, vaan tekee asioita itselleen, ainoana kriteerinään se, mistä olisi itse lapsena pitänyt ja mistä hän pitää edelleen.

all the safety considerations. A complex network of interaction surrounds the execution of his projects. Perhaps this is what constitutes Reichstein's artistic style. It means bringing different sorts of people together and allowing them to work so that others get excited about a project and can work and make independent decisions without being under the artist's constant watch.

Reichstein says that as an artist he is a connoisseur whose greatest pleasure is both in developing ideas and in the handiwork involved. The principle of play seems to govern what he does. When creating his installations, Alexander Reichstein does not always think of children, but does things for himself, the only criterion being what he would have liked as a child and still likes now.

Samalla tavalla kuin aikoinaan kirja toimi lapsuudessa ja vielä aikuisuudessakin Alexander Reichsteinille pakopaikkana todellisuudesta, hän on paennut projektinsa avulla myös taidemaailman hierarkioita ja paineita. Niiden sijalle hän on löytänyt - nykytaiteen keinoin - yleisön, lapset ja lapsenmieliset aikuiset.

Alexander Reichstein on laventanut 1990-luvulta lähtien suomalaisen lastenkulttuurin kuvaa. Hän on tuonut siihen kaivatun interaktiivisuuden ja tehnyt siitä vakavasti otettavan taiteen lajin. Hän on valannut innostusta niin leikkimielisiin lapsiin kuin aikuisiinkin. Reichsteinin välityksellä suomalaiseen lastenkirjakuvitukseen rantautui itäisiä vaikutteita. Toisaalta hän on ollut valmis ottamaan selvää suomalaisesta lastenkulttuurinperinteestä.

Harmaapukuinen mies nauttii teoksensa synnyttämisestä elämänilosta ja siitä, kuinka teos muuttuu eläväksi yleisön ansiosta.

Marjatta Hietaniemi

Taidehistorioitsija, vapaa toimittaja

In much the same way as books provided Alexander Reichstein with a refuge from reality in childhood and into adulthood, his projects have helped him to escape from the hierarchies and pressures of the art world. Instead – through modern art - he has found an audience: children and child-minded adults.

Since the 1990s Alexander Reichstein has broadened the image of Finnish children's culture. He has introduced the longed-for interactivity and turned it into an artistic genre to be reckoned with. His enthusiasm has rubbed off on playful children and adults alike. Reichstein introduced eastern European influences into Finnish children's book illustration. Then again, he has been prepared to explore the Finnish tradition of children's culture.

The man in the grey suit enjoys the excitement created by his work and the way in which it is the visitors who make a work come alive.

Marjatta Hietaniemi

Art historian, freelance journalist

*Suomen Tilkkuyhdistyksen talkooväki
Alma Terran parissa, 2005.
Alexander Reichstein
työstämässä Satu Sadosta
-puuta, 2007.
Mila Moisio, Maija Nukari,
Lotta Jokinen ja Saara Kumpulainen
Pesässä, 2007.*

*Volunteers from the association
Finn Quilt helping with Alma Terra, 2005.
Alexander Reichstein building the tree
for Fertility Fiction, 2007.
Mila Moisio, Maija Nukari, Lotta Jokinen
and Saara Kumpulainen in The Nest, 2007.*

Konstiga väsen och förvandlingskonst

Svensk resumé

Målsättningen med den här publikationen är att den ska fungera som ett redskap för personer som arbetar med barn. Eftersom Alexander Reichstein är en rysk-finländsk konstnär bär han med sig två länders konsttraditioner. Som konstnär drar han sig inte för att spränga nationella gränser och räds inte heller att forcera interna skiljemurar mellan olika konstformer. Målgruppen för hans konst är barnen och alla vuxna som fortfarande minns att också de en gång varit barn.

Reichstein har röjt sig väg ut ur bokens tvådimensionalitet till den tredimensionella gestaltningvärlden. Han förenklade de detaljerade illustrationerna, de fick en rundare form och antog människans proportioner. Samtidigt frigjorde sig Reichstein från det slags andliga bojor som dittills hållit honom fjättrad.

I stället för det läshungriga är det i dag det upplevelsesugna barnet som fascineras av Reichsteins omfattande installationer. Med sagans magiska kraft i bagaget skapar konstnären en för barnet mångförmig, trygg upplevelsevärld.

Alexander Reichstein

Alexander Reichstein föddes år 1957 i Moskva i en rysk-judisk familj. Han har studerat grafisk illustration vid polygrafiska högskolan i Moskva. Tillsammans med sin hustru och dotter flyttade Alexander Reichstein till Helsingfors år 1990. I Sovjetunionen hade Reichstein redan skapat sig ett namn som illustratör, men efter flytten fick han rätt få uppdrag av finländska förlag. I stället för att göra bokillustrationer gick Reichstein nu in för att i samarbete med barn ägna sig åt brett upplagda projekt som kunde inspirera barnen till aktiviteter och lekar, som bibehöll sin tjusning i veckor.

Under 1990-talet arbetade Alexander Reichstein med flera funktionalistiska utställningsprojekt på barnkulturcentret Voipaala i Sääksmäki i Valkeakoski. Reichsteins styrka som konstnär låg i hans förmåga att möta barnens oförstörda äkthet och att njuta av deras företagsamhet, som i gengäld gav honom nya tankar och idéer. Under en lång tid fungerade alltså barnkulturcentret i Voipaala som ett slags experi-

Med anledning av diktaren Alexandr Pusjkins jubileumsår kom sagoeken till år 1999 i det ryska daghemmet Kalinka i Helsingfors. I eken gömmer sig sagoväsen ur Pusjkins produktion. Tack vare en enkel mekanism kan figurerna komma fram ur ekens håligheter. Inne i stammen har barnen en egen lekplats.

The Fairytale Oak was built at the Russian children's nursery Kalinka in 1999, in celebration of the anniversary of the Russian poet Alexander Pushkin. Heroes from Pushkin's fairytales are hidden inside the oak. They come out with the help of simple mechanisms. There is a play room for children inside the trunk.

mentfält och scen för Alexander Reichstein. Det var också härifrån ryktet spred sig vida och härifrån hans utställningar fann vägen ut i världen. Det dröjde inte länge innan Reichsteins utställningar väckte allt flera kulturproducenters intresse. Bland dem till exempel museer, bibliotek och kulturcentra.

Illustratören

Medan Alexander Reichstein ännu bodde i Moskva illustrerade han till en början mest böcker för vuxna. Sedan hans lilla dotter föddes kom han allt mer att ägna sig åt illustrationer för barnböcker. Som barnboksillustratör debuterade han i Gajda Lagsdyns bok *Poslusjnij zajtjonok* (den snälla kaninen). I den var uttrycket fortfarande tvådimensionellt, men redan i nästa bok, *Kotinka-kotok* (kattungen) Reichstein byggde upp bilder av tyger och tredimensionellt avbildade reliefartade figurer, som sedan fotograferades. De tydliga trevarna mot det tredimensionella syns också i de barnböcker han illustrerat för utländska förlag.

För Alexis Kouros verk *Gondwanan lapset* beställde förlaget Lasten Keskus illustrationer och grafisk design av Alexander Reichstein. Boken vann Finlandia Junior-priset år 1997. I illustrationerna har Reichstein kombinerat fotografier av finländsk berggrund och tuschteckningar av både pingviner och andra varelser som förekommer i boken. I Alexander Reichsteins egen bokproduktion är det främst lekfullheten och det tredimensionella som är de mest påtagliga dragen.

Installationskonstnären

Från de tredimensionella elementen i illustrationerna var vägen till installationerna inte lång. Dem tog Alexander Reichstein itu med sedan han kommit till Finland.

Poistettu-Avskriven. Byggelementen i utställningen *Poistettu-Avskriven* i Vasa år 1994 bestod av stora mängder avskrivna böcker. Helheten kompletterades av litterära gestalter i grå pappersmassa. Enligt Reichstein är böcker till sin struktur nära besläktade med arkitektur. Riksdagshuset uppfördes av gamla årgångar av Finlands lag och Lenins mausoleum bestod av hans avskrivna verk. Utställningens grundstruktur utgick från bokens form. Alexander Reichstein byggde portar, bågar, torn och spiraler av böcker. I boklabyrinten kunde man tryggt röra sig och till och med hitta ut.

Kapellets julkalender. Sin första julkalenderinstallation med sina 24 klappar byggde Alexander Reichstein upp i gårdsbyggnaden i anslutning till Tikanojas konsthem. Rummet – det så kallade gårdskapellet – med sina slutna fack, skåp och resväskor var

påfallande vardagstrist innan föremålen bakom kalenderluckorna blev synliga. Samtliga gömslen hade försetts med band och ett nummer. I taket hängde krokarna och trådar som ”stjärnorna” kunde fästas i. Stjärnorna bestod av bland annat skedar, verktyg och leksaker som gömde sig bakom de stängda kalenderluckorna.

Prinsessa för en dag! I konstcentret för barn och unga i Hyvinge föddes Reichsteins utställning *Prinsessa för en dag!* i samarbete med Vera Khlebnikova. Målsättningen var att ge små flickor en chans att klä ut sig till prinsessor. I utställningen fanns ett överflöd av guld, silver och ädelstenar, som ofta förknippas med sagornas prinsessvärld. Bakom en slottsmur i silver gömde sig en klädkammare, där själva förvandlingen ägde rum. Här väntade prinsessklänningar och allehanda accessoarer. På en scen omgiven av rosor fick prinsessorerna träda fram i all sin prakt. Slottsgården med den klassiska draken var pojkarnas revir.

Fjärderholmarna. Med anledning av Zacharias Topelius jubileumsår 1998 beställde Tikanojas konsthem utställningen *Fjärderholmarna* av Alexander Reich-

stein. Topelius saga om *Fjärderholmarna* handlar om drömmar och sömnens rike. I den för utställningen tillkomna björken hängde föremål med anknytning till författarens barndom och i taket blinkade en stjärna (sagan om *Björken och stjärnan*). Den aktivtetsrelaterade delen av utställningen bestod av en jättestor dunkudde omgiven av de fem världsdelarna. Barnen kunde göra resor ut i världen genom att hoppa från en världsdel till en annan för att sedan tryggt återvända hem till Finland.

Reichsteins trilogi. Trilogin bestående av utställningarna *Mare Nocturnum*, *Bestiarium Construendum* och *Alma Terra* kan anses vara en av Reichsteins hittills mest anmärkningsvärda helhetsskapelser.

Mare Nocturnum. Den första versionen av skulpturinstallationen *Mare Nocturnum* (nattligt hav) visades år 2002 i Haukkavuori gamla vattentorn i Kotka. Det centrala temat för utställningen var mystiken i havets djup. Här simmade blåskimrande, skönsjungande sjöjungfrur bland tritoner, sjöhästar och andra från gamla sjökort välkända väsen. Ett par år senare visades utställningen i en mera omfattande version i de underjordiska grotterna i Konstcentret Retretti i Punkaharju.

Bestiarium Construendum. Utställningen *Bestiarium Construendum* (djurriket som byggsats) premiärvisades i Amos Andersons konstmuseum år 2004. Här erbjöds både barn och vuxna möjligheten att medverka i en skapelseprocess med bestar eller vidunder som tema. De enskilda elementen var tillverkade i ett lätt material som ser ut som sten. Utställningselementen bestod av kroppsdelar från både människor och djur

Bevingade skulpturer i äventyrsbadet Tropiclandia i Vasa, 2006 (sidorna 106 - 108 och 112).

Flying sculptures at Tropiclandia Spa, Vaasa (pages 106 - 108 and 112).

som exempelvis huvuden, tassar, svansar och horn etc. Av delarna kunde ett nästan obegränsat antal olika varelser skapas – allt från vanliga välkända djur till fantasifulla fabelväsen.

Alma Terra. Alma Terra (moder jord eller den livgivande modern) var en enorm reliefartad mjukisskulptur i kvinnokepnad som premiärvisades på konstcentret Retretti år 2005. På hennes stora kropp kunde barnen antingen leka med mjukisfärdmedel som bilar, tåg, flygplan och båtar eller bygga städer och byar av mjukisklossar. Konstverket Alma Terra påminde närmast om en havsomgiven ö.

Boet. I djurens tecken var vårens stora utställning på konstmuseet Ateneum år 2007. Alexander Reichsteins verk Boet utgjorde kärnan i den del av utställningen som speciellt vände sig till barn. Boet bestod av en korg av flätad rönn med ett innanmäte av mjuk grå filt. I boet låg ett jättestort talande ägg, som dessutom kunde skratta, sjunga, vissla och berätta historier.

Skördesagan. Sommaren 2007 presenterade Alexander Reichstein sin utställning Sagan om skörden i grottgalleriet i konstcentret Retretti. Verket består av ett träd med stora, i såväl tillväxt varande som tynande frukter och grönsaker. Utgångspunkten är

människans önskedröm om ett mytiskt träd som kunde bära all världens frukter, grönsaker och rotfrukter. Reichstein utgår också från Sovjettidens utopiska växtförädlingsexperiment som var dömda att misslyckas. Genom att ta bildkonsten till hjälp har Alexander Reichstein däremot lyckats förverkliga den här drömmen.

Konstnären

Alexander Reichstein har illustrerat barnböcker, ordnat utställningar, skapat installationer och arrangerat workshoppar. Han arbetar gärna i grupp och anlitar sakkunniga inom många olika områden. Han har ofta samarbetat med konstnären Vera Khlebnikova (f. 1954), som också hon studerat vid polygrafiska högskolan i Moskva. Martin Hackenberg (f. 1949) vid Konstindustriella högskolans träverkstad är en annan av Reichsteins många samarbetspartner.

Idéerna till sina utställningar hämtar Reichstein ur konsthistorien och företeelser under olika tidevarv. I egenskap av konstnär beskriver han sig som livsnjutare. Såväl planeringsskedet som det rent praktiska hantverket bereder honom glädje. Det verkar som om hans arbete skulle styras av lekfullhetens maxim. Som enda kriterium när han skapar sina installationer utgår Alexander Reichstein från det han själv gillade som barn. Sedan 1990-talet har Reichstein breddat begreppet finländsk barnkultur. Han har tillfört den en ny dimension av efterlängtdad interaktivitet och förmått påvisa att konst för barn är en konstform att ta på allvar.

Curriculum vitae

Syntynyt 1957 Moskovassa.
Asunut ja työskennellyt Helsingissä vuodesta 1990 lähtien.
Lisätietoja Alexander Reichsteinin näyttelyistä ja kirjankuvituksista: www.reichstein.name (englanniksi).

Koulutus

1991–1993 Taideteollinen korkeakoulu, Helsinki.
1976–1982 Polygraafinen korkeakoulu, Moskova (nykyinen Moscow State University of Print), painotuotesuunnittelu ja kuvitus.

Opetustoiminta

2006–2007 & 1992–1994 Taideteollinen korkeakoulu, Helsinki.
2004 Kuvataiteen kansainvälinen kesäakatemia, Salzburg, Itävalta.

Palkinnot

Topeliuksen juhluvuoden mitali 1998. Höyhensaari eli Topeliuksen sadun ja unen maa. Tikanojan taidekoti, Vaasa.
Finlandia Junior 1997. Alexis Kouros. Gondwanan lapset. Kuvitus: Alexander Reichstein. Lasten Keskus, Helsinki, 1997.

Jäsenyydet

Muu ry
Grafia ry
Kuvittajat ry
Moskovan Taiteilijaseura

Julkiset teokset ja kokoelmat

Eduskunnan kirjasto, YLE Kirjasto-tietopalvelu, Pasilan ja Rikhardinkadun kirjastot (Helsinki), Skellefteån kirjasto (Ruotsi), Päiväkoti Kalinka (Helsinki), Kotilon päiväkoti (Kotka), Tropiclandia (Vaasa), Tampereen taidemuseon Muumilaakso, G.A.Serlachius -muuseo (Mänttä).

Born 1957, Moscow.
Lived and worked in Helsinki since 1990.
Further information on Alexander Reichstein's exhibitions and book illustrations: www.reichstein.name.

Education

1991–1993 University of Art and Design, Helsinki.
1976–1982 Polygraphical Institute, Moscow (nowadays Moscow State University of Print), print design and illustration.

Teaching activities

2006–2007 & 1992–1994 University of Art and Design, Helsinki.
2004 International Summer Academy of Fine Arts, Salzburg, Austria.

Awards

Topelius medal 1998. Feather Island or Topelius's Land of Fairytales and Dreams. Tikanoja Art Museum, Vaasa.
Finlandia Junior 1997. Alexis Kouros. Gondwana's Children. Illustration: Alexander Reichstein. Lasten Keskus, Helsinki, 1997.

Member of

Muu ry
Grafia ry
Illustrators in Finland Kuvittajat ry
Moscow artist's union

Public works and collections

Library of the Parliament of Finland, YLE Library-information service, Pasila and Rikhardinkatu libraries (Helsinki), Skellefteå library (Sweden), Kalinka children's nursery (Helsinki), Kotilo children's nursery (Kotka), Tropiclandia (Vaasa), Moominvalley at Tampere Art Museum, G.A.Serlachius Museum (Mänttä).

Ryhmä- ja yksityisnäyttelyt*(yksityisnäyttelyt kursiivilla)*

2007

Ihmeotuksia ja Ihmemuutoksia. Retrospektiivi. Salon taidemuseo Veturitalli.*Lisää ystäviisi* (Vladimir Bystrovin kanssa). Anna Ahmatorva –museo, Pietari.*Nest.* pARTner project gallery, Moskova.Ympäristöarkeologia: *Satu sadosta.* Taidekeskus Retretti, Punkaharju.*Kuvia ja veistoksia lapsille ja muille.* Mini-Lilium, Hanko.

Eläinten aika. Ateneumin taidemuseo.

The Third Culture. Rundetaarn, Kööpenhamina.

Kolmas kulttuuri. Kaapelitehtaan Puristamo, Helsinki.

Naum Book Art Suomi. Grafiska sällskapet galleri, Tukholma.

2006

Bestiarium Construendum. Valtion uskonnon historian museo, Pietari.

Naum Book Art. Lohjan kaupunginkirjasto.

Kirjahduksia. Lönnströmin taidemuseo, Rauma.

Alma Terra. Lasten ja nuorten taidekeskus, Hyvinkää.

2005-2008

Satua ja totta - Saga och sanning (näyttelysuunnittelu ja osallistuminen). Helsingin kaupungin taidemuseo Meilahdi; Göteborgin taidemuseo, Ruotsi; Suomen kulttuuri-instituutti, Pariisi; Kuopion taidemuseo.

2005

I colori del Sacro: Aqua. Museo Diocesano, Padova, Italia. *Alma Terra.* Taidekeskus Retretti, Punkaharju; Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski.

2004

Peilin takainen ihmemaa. *Mare Nocturnum.* Taidekeskus Retretti, Punkaharju.*Bestiarium Construendum.* Amos Andersonin taidemuseo, Helsinki.

2003-2007

Kirjanalleja ja nallekirjoja (Paddington, Puh ja Baloo 2000). Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski; Loviisan kaupunginmuseo (nimellä Bamse, Puh & Uppo-Nalle); Lasten ja nuorten taidekeskus, Hyvinkää; Kivipankki, Jämsä; Mikkelin taidemuseo; Annantalon taidekeskus, Helsinki; Kouvolan taidemuseo; Lastenkulttuurikeskus ARX, Hämeenlinna; G.A.Serlachius -museo, Mänttä; Taidekeskus Retretti (Lasten Retretti), Punkaharju; Espoon kulttuurikeskus, Tapiola.

2003

Kasvien henkiä. Annantalon taidekeskus, Helsinki.*Myytit ja symbolit* (Andrei Gennadievin kanssa). Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa, Helsinki.

2002

Minotauroksen labyrintti (Vera Hlebnikovan kanssa). Annantalon taidekeskus, Helsingin Juhlaviikot. *Tapaus A.K.* (Vera Hlebnikovan kanssa). Nykytaide perinteisessä museossa -festivaali. Pietarin historian museo, Pietari.

Kesäyön unelmia - kurkistus keijukaisten ja maahisten maailmaan. Tikanojan taidekoti, Vaasa.

Taivaan ja meren satuja. Loviisan kaupunginmuseo.*Mare Nocturnum.* Haukavuoren näkötorni, Kotka.

Illustrators exhibition. Non fiction. Children’s Book Fair, Bologna, Italia.

I colori del Sacro. Museo Diocesano, Padova; myös Vigevano, Verona, Lecco, Catania, Italia. *Pehmeä linnavuori.* (Aika ja maisema). Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski.*Ihmeellinen puutarha ja Lasten oma lukusali* (Veronica Leon ja työryhmän kanssa). Kajaanin taidemuseo.

2001

Mail & email.art. L-gallery, Moskova.

Ihmeellinen puutarha (yhdessä Veronica Leon ja työryhmän kanssa). Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski.*Lasten oma lukusali* (Vera Hlebnikovan kanssa). Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski.

2000-2002

Paddington, Puh ja Baloo (Kirjanalleja ja nallekirjoja 2003). Kansainvälinen lastenkirjasto, Blütenburg, Mün-

chen; myös Bensheim, Reutlingen, Schwäbisch Gmünd, Essen, Bergem, Troisdorf, Caudete, Bozen, Schlanders, Deggendorf, Eutin, Rovereto, Trento, (Saksa, Luxembourg, Italia, Espanja).

2000–2001

Evä, häntä, siivet - seikkailuja sekaolentojen seassa (Vera Hlebnikovan kanssa). Kivipankki, Jämsä.*Yösatuja ja untuvaunia.* Mikkelin taidemuseo.

2000

Satupuisto (Vera Hlebnikovan kanssa). Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski.

Parhaat kuvittajat Itä-Euroopasta. Linna Maresch, Bolzano, Italia.

1999–2000

Mielikuvia (Le Immagini della Fantasia) - 17. kansainvälinen lastenkuvitusnäyttely. Sarmede; Treviso; Belluno; Siena; Bolzano, Italia.

1999

Soittorasias - soiva näyttely (Mikko Perkoilan kanssa). Lasten ja nuorten taidekeskus, Hyvinkää; Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski; Hankasalmi; Taidetalo Toteemi, Vantaa.

Kuvitustriennale. Mikkelin taidemuseo.

1998–1999

Höyhensaari, eli Topeliuksen sadun ja unen maa. Tikanojan taidekoti, Vaasa; Nelimarkka-museo, Alajärvi.

1998

Kuvia, kirjoja ja muuta. Kivipankki, Jämsä.

1997–1999

Päivä prinsessana! (Vera Hlebnikovan kanssa). Lasten ja nuorten taidekeskus, Hyvinkää; Lasten tehdas, Karkkila; Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski; Pohjolan talo, Reykjavik, Islanti.

1997

Barbie-Art. Argoshalli, Stockman, Helsinki.

1996

Pesä. Galerie Labor 019, Berliini.*Venäläisen folkloorin hahmoja.* Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus, Helsinki.

1995–1996

Siperia - tundran ja taigan kansat (Anastasia Lapsuin kanssa). Annantalon taidekeskus, Helsinki; Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski; Nanoq-museo, Pietarsaari.*24 lahjaa,* jouluinstallaatio. Tikanojan taidekoti, Vaasa; Annantalon taidekeskus, Helsinki.

1995

Venäläiset aakkoset lapsille. Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus, Helsinki.

1994–2000

Poistettu – Avskriven, kirjainstallaatio. Tikanojan taidekoti, Vaasa; Kuopion Taidemuseo; Eduskunnan kirjasto, Helsinki; Rikhardinkadun kirjasto, Helsinki; Skellefteån kirjasto; Östersundin kirjasto, Ruotsi; Kotkan kaupungin kirjasto.

1994

Postitaide (Mailed art). Uppsalan taidemuseo, Ruotsi.

1993

Kirjainten maa. Galleria Otso, Espoo.*Elämää roskasta.* Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski; Lasten ja nuorten kulttuuritalo Vernissa, Vantaa; Annantalon taidekeskus, Helsinki.

1992-1994

Kirjainten maa. Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski. Annantalon taidekeskus, Helsinki. Galleria Otso, Espoo.

1992

Lentävät lapset (yhdessä lasten kanssa). Stoa, Itä-Helsingin kulttuurikeskus.*Ihana kauhu,* tilataideteos (yhdessä lasten kanssa). Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski. *Kauhukuvia lapsille.* Kulttuurikeskus Poleeni, Pieksämäki.

1991–1992

Kuvia lapsille. Taidesalonki Bellarte, Helsinki; Turku; Voipaalan lastenkulttuurikeskus, Valkeakoski.

1991

Kuusi venäläistä taiteilijaa kirjan ympärillä. Ruotsin kansallismuseo, Tukholma.

1990

Taikametsä. Kirjojen kuvituksia Ranskasta ja Venäjältä. Moskova; Pariisi.

1989

Lastenkirjojen kuvituksia. Japani.

Kuvituksia lastenkirjoihin. Lastenkirjamessut, Bologna, Italia.

1988

Neuvostoliittolaista kirjan kuvitusta lapsille. Auersperg Palais, Wien.

1982–1988

Kirjataide- sekä muut taidenäyttelyt Moskovassa.

Kirjankuvitukset*(oma kirjallinen tuotanto kursiivilla)*R.Kipling, V.Hlebnikova, A.Reichstein. Norsunlapsi ja lapanen. Teatterileikki. Lasten Keskus, Helsinki, 2007. Alexander Reichstein, Vera Hlebnikova: *Moja volshebnaja fotokamera. Zhivotnye.* Arkaim, Cheljabinsk, 2005. Alexander Reichstein, Vera Hlebnikova: *Moja volshebnaja fotokamera. Professii.* Arkaim, Cheljabinsk, 2005. Alexander Reichstein. *Ohton huvipuisto.* WSOY, Helsinki, 2005.Alexander Reichstein. *Ohto ja taikuri.* WSOY, Helsinki, 2005. Ljudmila Petrusovskaja: Pete-possu ja auto. Tammi, Helsinki, 2003.

Ljudmila Petrusovskaja: Pete-possun matka. Tammi, Helsinki, 2003.

Kotin’ka-kotok. OLMa-Press, Moskova 2003.

Elena Hellberg-Hirn: Imperial Imprints. SKS, Helsinki, 2003.

Alexander Reichstein, Vera Hlebnikova: *My Magic Camera. Animals.* Grimm Press, Taipei, Taiwan, 2003. Mischa Damjan: Die Weihnachtsperle. Nord-Süd, Zürich, 2001.

Olga Sedakova. Stihi. Proza. (2 vol.) NFQ, Moskova, 2001. Jane Goodall. Der Adler und der Zaunkönig. Neugebauer, Zürich, 2000.

Brigitte Weninger. Was kann das sein? Neugebauer, Zürich, 2000.

K. Ivanov, A. Smirnov. Vsjo, chto vy hoteli znat’ o Shveicii. Svenska institutet, Stockholm, 2000 (yhteistyössä Vera Hlebnikovan kanssa).

Udo Weigelt. Rodolfo kommt. Nord-Süd, Zürich, 1999. Marit Laurin. Parzival. Freies Geistesleben, Stuttgart, 1999.

Sabine Jörg. Mina und Bär. Neugebauer, Zürich, Salzburg, 1998.

Brigitte Frey Moret. Bärenweihnacht. Nord-Süd, Zürich, 1998.

Alexis Kouros. Gondwanan lapset. Lasten Keskus, Helsinki, 1997.

Lasten virsi. Lasten Keskus, Helsinki, 1997.

Melody Carlson. Tupsu. Questar; Sisters, USA, 1997.

M. Snunit. Sielun lintu. Lasten Keskus, Helsinki, 1996. Hugo von Hofmannsthal. Izbrannoe. Iskusstvo, Moskva, 1995.

G. G. Kay. Tigana. Rabén&Sjögren, Stockholm, 1992. J.Dmitriev. Trinadcat’ chernyh koshek. Detskaja literatura, Moskva, 1988.

G. Lagsdyn. Poslushnyj zajchonok. Detskaja literatura, Moskva, 1988.

A. de Vigny. Izbrannoe. Iskusstvo, Moskva, 1987.

J. Dmitriev. Zdravstvuj, belka. Detskaja literatura, Moskva, 1986, 1987.

St. Zweig. Castellio protiv Calvina. Mysl’, Moskva, 1986. R. Aldington. Stevenson. Portret buntarja. Kniga, Moskva, 1984.

L. Feuchtwanger. Bezobraznaja gercoginja. Kniga, Moskva, 1984.

